

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Διακυβέρνηση και Δημόσιες Πολιτικές»

Διπλωματική εργασία

Θέμα: «Γαλλόφωνος Καναδάς: Η εξέλιξη της εκπαίδευσης και η πολιτιστική παρουσία των ελληνικών κοινοτήτων της Διασποράς από το 1950 έως σήμερα»

Επιβλέπουσα: Βασιλική Λαλαγιάννη

Φοιτήτρια: Λάγγα Σταματία

A.M: 3033202100016

Κόρινθος,
Σεπτέμβριος 2022

University of Peloponnese
Faculty of Social and International Sciences
Department of Political Science and International Relations
Master Program in
«Governance and Public Policies»

**Theme: «French-speaking Canada: The evolution of
education and the cultural presence of the Greek Diaspora
communities from 1950 until today»**

Supervisor: Vasiliki Lalagianni

Student: Lagga Stamatia

ID: 3033202100016

Corinth,
September 2022

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

1. Δηλώνω ρητά και ανεπιφύλακτα ότι η διπλωματική εργασία, που σας καταθέτω, αποτελεί προϊόν δικής μου πνευματικής προσπάθειας, δεν παραβιάζει τα δικαιώματα τρίτων μερών και ακολουθεί τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα επιστημονικής συγγραφής, τηρώντας πιστά την ακαδημαϊκή δεοντολογία.
2. Οι απόψεις που εκφράζονται αποτελούν αποκλειστικά ευθύνη μου και η επιβλέπουσα Λαλαγιάννη Βασιλική, οι εξεταστές, το Τμήμα και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου δεν υιοθετούν κατ' ανάγκη τις εκφραζόμενες απόψεις ούτε φέρουν οποιαδήποτε ευθύνη για τυχόν λάθη και παραλείψεις.

Λάγγα Σταματία

*Στα ΠΑΙΔΙΑ ΜΟΥ,
ότι πολυτιμότερο μου χάρισε η ζωή!*

Νίκο! Πολυάλλα! Χριστίνα!

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ πολύ την αξιότιμη, επιβλέπουσα, καθηγήτρια, κυρία Λαλαγιάννη που χωρίς την πολύτιμη και διαρκή παρουσία της, δεν θα είχε υλοποιηθεί η εργασία μου.

Ευχαριστώ πολύ την Ελένη Μπιτσάνη, που με τα στοιχεία που μου έστειλε από το Κεμπέκ, αποτέλεσε την έρευνα για την εργασία μου.

Τέλος, ευχαριστώ πολύ την κυρία Παναγιώτα Μυζήθρα, τον Κώστα Μαλαπάνη, κατοίκους του Κεμπέκ και όλους όσους με βοήθησαν να ολοκληρώσω τη συγγραφή της εργασίας μου.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	1
Abstract.....	2
Στόχος και ερευνητικά ερωτήματα	3
Μεθοδολογία.....	3
Περιορισμοί της έρευνας	3
Εισαγωγή	4
Κεφάλαιο 1. Η ιστορική πορεία της ελληνικής γλώσσας, στον Γαλλόφωνο Καναδά (1950-σήμερα).	7
1.1. Η ιστορική πορεία, τα στάδια και οι παράγοντες που συνέβαλαν στην εκπαίδευση, της ελληνικής γλώσσας, στον Γαλλόφωνο Καναδά (1950-σήμερα).	7
1.2. Πολυπολιτισμικότητα και εκμάθηση της Ελληνικής γλώσσας στον Γαλλόφωνο Καναδά.....	8
1.3. Φορείς εκπαίδευσης της ελληνικής γλώσσας στον γαλλόφωνο Καναδά (1950-σήμερα): Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια, Τριτοβάθμια εκπαίδευση.	12
1.4. Εκπαιδευτικό υλικό για την εκμάθηση της Ελληνικής γλώσσας στον Γαλλόφωνο Καναδά (1950-σήμερα).	21
1.5. Διασπορά σήμερα στον Καναδά: στο πλαίσιο προγραμμάτων (Erasmus), στο πλαίσιο του φαινομένου «διαρροή εγκεφάλων» (brain drain) και άλλων δράσεων...	26
Κεφάλαιο 2. Ιστορική πορεία των ελληνικών κοινοτήτων του Καναδά και η συμβολή τους στην διάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς.	28
2.1 Η πολιτιστική παρουσία των ελληνικών κοινοτήτων της Διασποράς από το 1950 έως σήμερα στον Γαλλόφωνο Καναδά.	28
2.2. Φορείς που βοήθησαν στην πολιτιστική παρουσία των ελληνικών κοινοτήτων της Διασποράς, από το 1950 έως σήμερα στον Καναδά.....	30
Συμπεράσματα	44
Βιβλιογραφία	46
Αρθρογραφία στο Διαδίκτυο	48
Υλικό από Διαλέξεις – Συνέδρια	49
Παραρτήματα	50
Παράρτημα 1. Ερωτηματολόγιο.....	50

Παράρτημα 2. Συνέντευξη Ε.Μ.	62
Παράρτημα 3 Συνέντευξη κ. Γιώργου Κούφαλη	62
Παράρτημα 4 Συνέντευξη κας Π. Μ.	63
Παράρτημα 5 Συνέντευξη κας Π. Μ.	63
Παράρτημα 6 Συνέντευξη κ. Δ.Μ.	64
Παράρτημα 7 Συνέντευξη κ. Ε.Μ.	64

Περίληψη

Λέξεις κλειδιά: εκπαίδευση, πολιτιστική δραστηριότητα, ελληνική γλώσσα, ελληνικά ήθη και έθιμα, ελληνική παράδοση, Γαλλόφωνος Καναδάς, διασπορά.

Η διπλωματική μου εργασία, στοχεύει στο να αναλύσει την πορεία της εκπαίδευσης στην ελληνική γλώσσα και την πολιτιστική κουλτούρα των Ελλήνων στον Καναδά και συγκεκριμένα στο γαλλόφωνο κομμάτι του από το 1950 έως σήμερα.

Το πρώτο κεφάλαιο έχει στόχο να μελετήσει την εκπαίδευση στον Καναδά και συγκεκριμένα την εκπαίδευση και διατήρηση της ελληνικής γλώσσας στον γαλλόφωνο Καναδά. Το δεύτερο κεφάλαιο έχει στόχο να μελετήσει την πολιτιστική παρουσία των ελληνικών κοινοτήτων της Διασποράς στον γαλλόφωνο Καναδά.

Οι επαρχίες, του Καναδά, έχουν αποκλειστικές εξουσίες σε ότι αφορά την παιδεία και την κουλτούρα, έτσι παρατηρείται κάθε επαρχία να διαθέτει δικό της υπουργείο παιδείας. Με δεδομένο αυτό το σύστημα, παρατηρούμε σε όλες τις επαρχίες, να λειτουργούν σχολικές μονάδες, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίες με τη σειρά τους έχουν αυτόνομες πολιτικές, με αποτέλεσμα να διαφοροποιούνται οι εκπαιδευτικές μέθοδοι από την μια επαρχία στην άλλη, από τη μια εθνοτική ομάδα στην άλλη. Όπως αναφέρει ο Samuel P. Huntington «σε αυτόν τον καινούριο κόσμο οι σημαντικότερες και πιο επικίνδυνες συγκρούσεις δε θα είναι μεταξύ κοινωνικών τάξεων, πλουσίων και φτωχών, ή άλλων οικονομικών ομάδων που ορίζονται διαφορετικά αλλά μεταξύ λαών που ανήκουν σε διαφορετικές πολιτισμικές οντότητες» (Huntington, 2017:334). Τα προαναφερόμενα, μας βοηθούν να κατανοήσουμε γιατί λειτουργούν κατά αυτόν τον τρόπο οι εκπαιδευτικές πολιτικές του Καναδά οι οποίες μπορεί να είναι εν μέρει αυτόνομες, συγκλίνουν όμως στο γεγονός ότι πασχίζουν να συγκεράσουν τις ιδιαιτερότητες, τις ιδιομορφίες και την κουλτούρα των διαφόρων εθνοτικών ομάδων προς όφελος ενός κοινού συστήματος, όπου επιδιώκεται η ενσωμάτωση των πολλαπλών εθνοτήτων στην κοινωνία του Καναδά, η οποία είναι πολυπολιτισμική. Εξαίρεση της πολιτικής, της πολυπολιτισμικότητας, αποτελεί η περιοχή του Κεμπέκ. Η κυβέρνηση του οποίου καταβάλλει μεγάλες προσπάθειες να «αναχαιτίσει» την επιβολή της Αγγλικής γλώσσας. Στο πλαίσιο αυτής της «μάχης», έφτασε στο σημείο να υιοθετήσει νόμο όπου απαγορεύει τις μη γαλλόφωνες επιγραφές και υποχρεώνει τα παιδιά των μεταναστών να πηγαίνουν σε γαλλόφωνα σχολεία (Κόντης, Φακιολάς, 2002:91).

Abstract

Key words: education, cultural activity, Greek language, Greek customs and traditions, Greek tradition, French-speaking Canada.

My thesis aims to analyze the progress of the education of the Greek language and the cultural culture of the Greeks in Canada, specifically in the French-speaking part of it from 1950 to today.

The first chapter aims to study education in Canada, specifically the education and preservation of the Greek language in French-speaking Canada. The second chapter aims to study the cultural presence of the Greek communities of the Diaspora in French-speaking Canada.

Canada's provinces have exclusive powers regarding education and culture, so it is observed that each province has its own ministry of education. Given this system, we observe that in all provinces, primary and secondary school units operate, which in turn have autonomous policies, with the result that educational methods differ from one province to another, from one ethnic group to the other. As Samuel P. Huntington states "in this new world the most important and most dangerous conflicts will not be between social classes, rich and poor, or other economic groups defined differently but between peoples belonging to different cultural entities" (Huntington, 2017:334). The aforementioned help us to understand why Canada's educational policies work in this way, which may be partially autonomous, but converge in the fact that they strive to bring together the particularities, idiosyncrasies and culture of different ethnic groups to benefit of a common system that seeks to integrate multiple ethnicities into Canada's multicultural society. An exception to politics, to multiculturalism, is the region of Quebec. Whose government is going to great lengths to "block" the enforcement of the English language. In the context of this "battle", it reached the point of adopting a law where it prohibits non-French-language inscriptions and obliges the children of immigrants to go to French-language schools (Contis, Fakiolas, 2002:91).

Στόχος και ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας μου θα επικεντρωθούν στα εξής:

- α.** Η πορεία, τα στάδια και οι παράγοντες που συνέβαλαν στην εκπαίδευση, της ελληνικής γλώσσας, στον γαλλόφωνο Καναδά (1950-σήμερα).
- β.** Ποιοι φορείς βοήθησαν στην εκπαίδευση της ελληνικής γλώσσας στον γαλλόφωνο Καναδά (1950-σήμερα).
- γ.** Η πορεία και τα στάδια της πολιτιστικής παρουσίας των ελληνικών κοινοτήτων της Διασποράς, από το 1950 έως σήμερα στον Καναδά.
- δ.** Ποιοι παράγοντες, συνέβαλαν στην διάδοση, της πολιτιστικής παρουσίας των ελληνικών κοινοτήτων της Διασποράς, από το 1950 έως σήμερα στον Καναδά.
- ε.** Ποιοι φορείς, βοήθησαν στην πολιτιστική παρουσία των ελληνικών κοινοτήτων της Διασποράς, από το 1950 έως σήμερα στον Καναδά.

Μεθοδολογία

Στην παρούσα εργασία, θα αναλύσω την εκπαίδευση και την παρουσία της ελληνικής κουλτούρας και γλώσσας στο γαλλόφωνο κομμάτι του Καναδά με εστίαση στο Κεμπέκ από το 1950 έως σήμερα. Για την ανάλυσή μου αυτή θα χρησιμοποιήσω: Βιβλιογραφική έρευνα, έρευνα αρχείων και Έρευνα πεδίου με Ερωτηματολόγια και συνεντεύξεις, Ελλήνων μεταναστών -τριών γενεών- στο Κεμπέκ του Καναδά.

Θα χρησιμοποιήσω την ποσοτική μέθοδο, ώστε μέσα από την επεξεργασία των απαντήσεων του ερωτηματολογίου (παράρτημα 1) και των συνεντεύξεων (παράρτημα 2) που έχω λάβει, να απαντήσω στα ερευνητικά ερωτήματα και ακολούθως να προκύψουν απαντήσεις για τα παραπάνω ποιοτικά ερωτήματα.

Περιορισμοί της έρευνας

Το υλικό για την εκπόνηση της εργασίας μου συλλέχτηκε κυρίως από βιβλιογραφίες και έρευνες, από το διαδίκτυο και από συνεντεύξεις, κατοίκων του Καναδά, κυρίως κατοίκων του Κεμπέκ.

Εισαγωγή

Ο κύριος στόχος της εργασίας μου είναι η περιγραφή της εξέλιξης της εκπαίδευσης και της πολιτιστικής παρουσίας των ελληνικών κοινοτήτων της Διασποράς από το 1950 έως σήμερα και πως αυτή επιδρά στην μετανάστευση ή μη διαχρονικά, επιπροσθέτως θα περιγράψω πως φτάσαμε να μεταναστεύουμε από ανειδίκευτοι εργάτες, σε μετανάστες επιστήμονες. Μελέτη περίπτωσης θα είναι η μετανάστευση στο Κεμπέκ του Καναδά.

Ο Καναδάς, παρά την μεγάλη του έκταση (αποτελεί την δεύτερη μεγαλύτερη σε έκταση χώρα στον κόσμο), έχει πληθυσμό μόλις, 29 εκατομμύρια. Η ομοσπονδία του Καναδά, η οποία συστάθηκε το 1867 με αγγλικό νόμο, ο οποίος νόμος, αποτελούσε και το σύνταγμα της χώρας έως και την συνταγματική μεταρρύθμισή του 1982, αποτελείται από 10 επαρχίες και δύο εδαφικές περιφέρειες, με πάνω από εκατό εθνοτικές ομάδες. Επίσημη γλώσσα του Καναδά, είναι η Αγγλική και η Γαλλική. Οι γλώσσες των δύο «ιδρυτικών»¹ λαών του δηλαδή.

Τον 18^ο αιώνα (μέσα) τις γαλλικές αποικίες του Καναδά τις καταλαμβάνουν οι Βρετανοί. Κατά το διάστημα της Αμερικανικής επανάστασης, ο φόβος των Βρετανών ήταν ότι μπορεί οι εξεγερμένοι Γάλλοι να συμμαχήσουν με τους Αγγλοσάξονες, ως εκ τούτου, προκειμένου να τους κατευνάσουν, παραχώρησαν στους κατοίκους του Κεμπέκ, μια σχετική αυτονομία. Το Βρετανικό κοινοβούλιο (πράξη του Κεμπέκ 1774), αναγνώρισε την γαλλική γλώσσα ως χρησιμοποιούμενη σε επίσημα έγγραφα. Αναγνώρισε το δικαίωμα στους κατοίκους να ασκούν την θρησκεία της επιλογής τους, επίσης αναγνώρισε το δικαίωμα οι κάτοικοι του Κεμπέκ να διατηρήσουν τον Γαλλικό Αστικό Κώδικά τους.

Πριν την άφιξη των Ευρωπαίων, το Κεμπέκ, κατοικούταν από αυτόχθονες φυλές, όπως των Αλγκόνκιν, Ιροκούα κ.α. Οι πρώτες γαλλικές αποικίες δημιουργήθηκαν τον 17^ο αιώνα, συγκεκριμένα η πόλη του Κεμπέκ δημιουργήθηκε το 1608 από τον Σαμουέλ Ντε Σαμπλαίν. Οι άποικοι Γάλλοι, κατέλαβαν όλη σχεδόν την έκταση του Κεμπέκ. Παραχώρησαν μεγάλες εκτάσεις στους ευγενείς τους, σύμφωνα με το φεουδαρχικό σύστημα, -το οποίο εγκατέστησαν ως τρόπο διακυβέρνησης- απέστειλαν ιεραποστόλους για να προσηλυτίσουν τους αυτόχθονες στον καθολικισμό και γενικά διοικούσαν και λειτουργούσαν σύμφωνα με τα πρότυπα της μητρόπολης τους της Γαλλίας.

¹ Ο όρος «ιδρυτικός» χρησιμοποιείται για τους πρώτους αποίκους Γάλλους και Αγγλοσάξονες που αποίκησαν τον Καναδά κατά τον 16^ο και 17^ο αιώνα.

Το Κεμπέκ (στην γλώσσα των Αλγκόνκιν σημαίνει στενωπός) είναι μια από τις δέκα, σημερινές, επαρχίες του ομοσπονδιακού Καναδά, με πρωτεύουσα την ομώνυμη πόλη. Έχει έκταση 1.542.056 τ.χλ. (το 15,4% της έκτασης του Καναδά). Σύμφωνα με στοιχεία από απογραφή του 2016, ο πληθυσμός του ανέρχεται σε 8.164,361 κατοίκους (αποτελεί το 23,2% του πληθυσμού του Καναδά). Σε δημοψήφισμα που έγινε από το Κίνημα Ανεξαρτησίας, το 1995 (αλλά έχασε), ζητήθηκε η ανεξαρτησία του Κεμπέκ.

Κατά διαστήματα υπήρχαν μεγάλες προστριβές ανάμεσα στους Γάλλους και τους Άγγλους αποικιστές. Αποτέλεσμα, αυτών των προστριβών, διαχρονικά ήταν να χωριστεί –περί το 1791- το Κεμπέκ με συνταγματική πράξη των Βρετανών σε δύο μέρη, με δύο ξεχωριστά κοινοβούλια. Το Κεμπέκ του Άνω Καναδά, (Οντάριο σήμερα) και το Κεμπέκ του κάτω Καναδά (Κεμπέκ σήμερα).

Κατά την διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου, έγινε μια μεγάλη αναστάτωση στην ενότητα του Καναδά. Οι Γαλλόφωνοι, κάτοικοι του Κεμπέκ, επαναστάτησαν απέναντι στην Αγγλόφωνη πολιτική της Καναδικής Συνομοσπονδίας και την συντηρητική καθολική κοινωνία της.

Τις δεκαετίες του 1960 και 1970, πραγματοποιήθηκε στο Κεμπέκ η λεγόμενη «Ήσυχη Επανάσταση», έναντι στον συντηρητικό αγγλικό καθολικισμό. Αυτή η επανάσταση, αύξησε τον εθνικισμό των Γάλλων και σύσφιξε τις σχέσεις με τη μητρόπολη Γαλλία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ομιλία του προέδρου της Γαλλικής δημοκρατίας, Charles de Gaulle, στις 24-06-1967 (Μουρέλος: άρθρο) όπου αναφώνησε την φράση «*Ζήτω το ελεύθερο Κεμπέκ*», με αποτέλεσμα να προκληθεί και διπλωματικό επεισόδιο, ανάμεσα στη Γαλλία και τον Καναδά. Η ως άνω επανάσταση, αποτέλεσε επίσης αφορμή για την αναμόρφωση και την οικονομική άνοδο του Κεμπέκ. Τότε καθιερώθηκε, ως ισοδύναμη γλώσσα με την αγγλική και η γαλλική, σε όλες τις ομοσπονδίες. Επίσης, τότε δημιουργήθηκε, η πρώτη εθνική εταιρεία ηλεκτρισμού (Hydro-Québec), που αποτελεί έως και σήμερα μια από τις μεγάλες επιχειρήσεις τόσο του Καναδά όσο και των ΗΠΑ. Τέλος αποτέλεσε την αναμόρφωση του εκπαιδευτικού συστήματος, όπου καθιερώθηκε το «κοσμικό» πρότυπο διδασκαλίας, δηλαδή το μη θρησκευτικό.

Το Κεμπέκ, αποτελεί την μοναδική επαρχία του Καναδά, που δεν έχει αποδεχτεί ακόμη την τροποποίηση του συντάγματος του Καναδά του 1982, με αποτέλεσμα να στηρίζεται σε προγενέστερους νόμους.

Αρχή της ισορροπίας της πολυπολιτισμικότητας του Κεμπέκ αποτελούν οι κάτωθι

αξίες: α) πίστη στην ισότητα και τη δικαιοσύνη, β) πίστη στο διάλογο, γ) σημασία στην δύναμη της ανοχής, δ) στήριξη των διαφορετικότητων, ε) συμπόνια και γενναιοδωρία, στ) σύνδεση με το περιβάλλον, ζ) υπόσχεση για ειρήνη, ελευθερία και μη βίαιη αλλαγή, Kymlicka:187-191).

Κεφάλαιο 1

Η ιστορική πορεία της ελληνικής γλώσσας, στον Γαλλόφωνο Καναδά (1950-σήμερα).

1.1. Η ιστορική πορεία, τα στάδια και οι παράγοντες που συνέβαλαν στην εκπαίδευση, της ελληνικής γλώσσας, στον Γαλλόφωνο Καναδά (1950-σήμερα).

Ιστορικά η μετανάστευση των Ελλήνων στον Καναδά αρχίζει τον 19ο αιώνα, ιδιαίτερα μετά την επανάσταση του 1821 (Κωνσταντινίδης, 2002:93).

Από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, σύμφωνα με στατιστικές του 1931, μετανάστευσαν 9.540 Έλληνες και σε απογραφή του 1991, 151.150 Έλληνες στον Καναδά. Στην πλειοψηφία ήταν αμόρφωτοι εργάτες που δεν γνώριζαν καθόλου τη γλώσσα της χώρας υποδοχής και προερχόταν κυρίως από ορεινές περιοχές της υπαίθρου.

Όπως βλέπουμε και στον κάτωθι πίνακα 1. (Κωνσταντινίδης 2004:27), από το 1976 και έπειτα μειώνεται κατά πολύ ο αριθμός μεταναστών προς τον Καναδά. Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο, η канаδική πολιτική μετανάστευσης έγινε πολύ πιο φιλελεύθερη (Κωνσταντινίδης, 2004:26), λόγω του ότι αναζητούσε εργατικά χέρια για την ανάπτυξή της και παρατηρήθηκε να δέχεται μεγάλες ροές μεταναστών, γενικότερα και Ελλήνων ειδικότερα. Από το τέλος της δεκαετίας του '70 και έπειτα, παρατηρείται μείωση της μετανάστευσης. Πρώτος λόγος είναι ότι ο Καναδάς περιόρισε την άφιξη των μεταναστών, αφού κάλυψε εν μέρει τις ανάγκες του σε εργατικά χέρια. Άλλος λόγος είναι το πολιτικό σκηνικό στην Ελλάδα (δικτατορία) που δεν ευνοούσε την μετανάστευση των Ελλήνων. Τέλος, η οικονομική κρίση, που μάστιζε όλες σχεδόν τις καπιταλιστικές χώρες τότε, αποτέλεσε έναν ακόμη ανασταλτικό παράγοντα της μετανάστευσης.

Καταγωγή και εγκατάσταση των μεταναστών σύμφωνα με την τελευταία χώρα που είχαν μόνιμη κατοικία (Ελλάδα)					
Έτος	Κεμπέκ	Καναδάς	Έτος	Κεμπέκ	Καναδάς
1946-1955	5.181		1965	2.390	5.642
1946	27		1966	2.708	7.174
1947	107		1967	3.642	10.650
1948	181		1968	2.463	7.739
1949	162		1969	2.383	6.937
1950	107		1970	1.952	6.327
1951	799		1971	1.685	4.769
1952	791		1972	1.327	4.016
1953	-		1973	1.853	5.833
1954	1.066		1974	1.997	5.632
1955	1.092		1975	1.142	4.062

1956	2.217	5.236	1976	846	2.487
1957	2.581	5.631	1977	559	1.960
1958	2.800	5.418	1978	425	1.474
1959	2.587	4.965	1979	407	1.247
1960	2.449	5.009	1980	336	1.093
1961	1.764	3.858	1981	287	952
1962	1.793	3.741	1982	293	855
1963	2.348	4.759	1983	98	189
1964	1.972	4.391	(Ιανουάριος-Μάιος)		

Πίνακας 1. πηγή υπουργείο πολιτιστικών κοινοτήτων και μετανάστευσης του Κεμπέκ, Διεύθυνση Έρευνας. Οι μεγάλες ροές Ελλήνων μεταναστών παρατηρούνται μεταξύ 1946-1975.

Οι πρώτοι Έλληνες αποτελούσαν –όπως είδαμε παραπάνω- στην πλειοψηφία τους ανειδίκευτο, αμόρφωτο, εργατικό προσωπικό, νεαρής ηλικίας. Κύριος χώρος εγκατάστασής τους ήταν κυρίως το Τορόντο και το Μόντρεαλ, αργότερα και το Κεμπέκ. Εκεί δημιουργήθηκαν και οι πρώτες συμπαγείς ελληνικές γειτονιές και κοινότητες, με δικές τους εκκλησίες, δικούς τους συλλόγους και σχολεία, ώστε όλοι αυτοί οι αγράμματοι εργάτες και όχι μόνο, να μορφωθούν για να επιτελέσουν τον κοινό στόχο της πολιτικής του Καναδά, δηλαδή την ενσωμάτωση στην χώρα υποδοχής τους.

1.2. Πολυπολιτισμικότητα και εκμάθηση της Ελληνικής γλώσσας στον Γαλλόφωνο Καναδά.

Στην προσπάθεια του να διατηρήσει, την ελληνική γλώσσα και κουλτούρα, το νέο ρεύμα μεταναστών -μετά την δεκαετία του '50- δημιουργεί δικές του αστικές οργανώσεις, που διαφοροποιούνται από τις κοινότητες – ενορίες και είναι πιο φιλελεύθερες, όπως: πολιτιστικές, ακαδημαϊκές, επαγγελματικές και αθλητικές οργανώσεις (Κόντης, Φακιολάς, 2002:97). Εδώ να σημειώσουμε ότι οι νέοι μετανάστες δεν έγιναν δεκτοί από τους παλιούς. Είτε λόγω διαφορετικού πολιτικού και κοινωνικού στρώματος είτε λόγω προέλευσης, (πολλοί μετανάστες εκείνη την εποχή προερχόταν και από άλλες χώρες εκτός της Ελλάδας, όπως η Αίγυπτος, η Τουρκία κ.α.).

Για πολλούς Έλληνες, αποτελούσε δίλημμα αν θα στείλουν τα παιδιά τους σε ελληνικό σχολείο ή όχι, λόγω της κοινωνικής «απομόνωσης» μέσα σε ένα πολυπολιτισμικό χώρο όπου η κοινή γλώσσα ήταν τα αγγλικά και τα γαλλικά. Τα μεν γαλλικά, στην πλειοψηφία τους, διδασκόταν τότε (1950) κυρίως στους καθολικούς μετανάστες και τα αγγλικά στους ορθόδοξους και γενικά στους μη καθολικούς.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η συνέντευξη του κύριου Γιώργου Κούφαλη με καταγωγή από τη Λακωνία και εγκατάσταση στο Μόντρεαλ, που άντλησα από το εικονικό μουσείο και παραθέτω στο (παράρτημα 3).

Το παρακάτω απόκομμα, αποτελεί ένα τεκμήριο αναφορικά με την δείκτη ομιλίας της ελληνικής γλώσσας, σε σχέση με την αγγλική και τη γαλλική την δεκαετία του '70. Βλέπουμε ότι 38.295 Έλληνες του Μόντρεαλ το 1971 δήλωσαν ως μητρική γλώσσα την ελληνική και μια σχετική μείωση της γαλλικής συγκριτικά με την Αγγλική σε σύνολο Καναδά.

ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΣΗΜΗ ΑΠΟΓΡΑΦΗ

38.295 ΔΗΛΩΣΑΝ ΣΤΟ ΜΟΝΤΡΕΑΛ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΩΣ ΜΗΤΡΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

— Τέταρτη ή γλώσσα μας στο Κεμπέκ —

ΟΤΤΑΒΑ.— 'Η 'Ομοσπονδιακή κυβέρνηση έδωσε στην δημοσιότητα στοιχεία της γενικής απογραφής του πληθυσμού, που έγινε το 1971. Συμφώνως προς τα στοιχεία αυτά 38.295 κάτοικοι του Μόντρεαλ έδήλωσαν ως μητρική των γλώσσα την 'Ελληνική, ή όποια έρχεται τέταρτη κατά σειράν στο Κεμπέκ μετά την Γαλλική, την 'Αγγλική και την 'Ιταλική. (Θά πρέπει να σημειωθή ότι χιλιάδες της δευτέρας γενεάς ή και μαθηταί δηλώνουν ως μητρική γλώσσα την 'Αγγλική).

Σε όλόκληρο τόν Καναδά 5.793.650 άτομα έδήλωσαν ως

μητρική των γλώσσα την Γαλλική, δηλαδή τó 26,9% του πληθυσμού της χώρας. Στην κατηγορία τών Γαλλοφώνων παρατηρείται αύξησι από την απογραφή του 1961 όταν ó αριθμός των ήτο 5.123.151. 'Αλλά ή αύξησι αυτή συγκριτικώς με την αύξησι που έσημείωσαν ή 'Αγγλική και άλλες γλώσσες, αποδεικνύει μείωσι. 'Η πτώσι τών Γαλλοφώνων συνεχίζεται από την απογραφή του 1941 μέχρι την τελευταία. Τó 1941 τó ποσοστό τών Γαλλοφώνων ήτο 29,2%. Τó 1951 29%. Τó 1961 28,1% και τó 1971 26,9%.

Απόκομμα Εφημερίδας «Ελληνοκαναδικό Βήμα» 11-05-1973

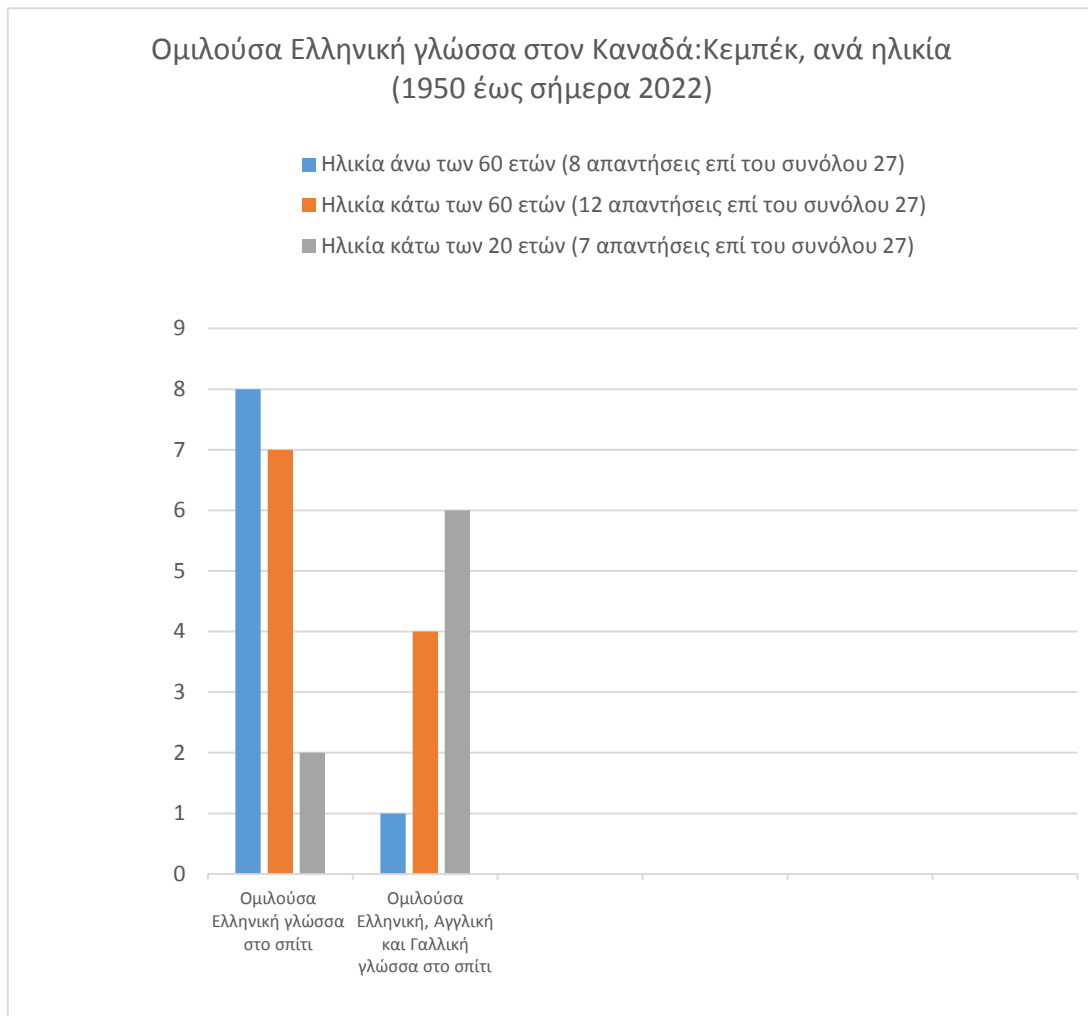
Από τα πρακτικά του Διεθνές Συνεδρίου (1997-2006) «Ελληνόγλωσση Εκπαίδευση στη Διασπορά», αντλούμε στοιχεία, σε ότι αφορά την εκπαίδευση και σε ελληνικά σχολεία, -πέραν των αγγλικών και γαλλικών- μαθητών που προέρχονται

από γάμους μεταξύ ομογενών αλλά και από μεικτούς γάμους. Η αλλαγή οφείλεται κυρίως στην αλλαγή του Έλληνα της πρώτης γενιάς ('60-'70) σε Έλληνα δεύτερης και τρίτης γενιάς τον Ελληνοκαναδό Έλληνα και δεύτερον στην σύναψη μεικτών γάμων. Έτσι στον Πίνακα 2. «Έρευνα στο Οντάριο και το Κεμπέκ, μαθητών σε Ελληνικά σχολεία», (Δαμανάκης, 2008:23), βλέπουμε ότι οι μαθητές που φοιτούν στα ελληνικά σχολεία φτάνουν στο 90% από γονείς προερχόμενους από δεύτερη και Τρίτη γενιά Ελλήνων. Μαθητές από μικτούς γάμους να ξεπερνούν το 50% και μαθητές από μικτούς γάμους με ομόδοξους να ξεπερνούν το 70%.

Μαθητές που προέρχονται από γονείς δεύτερης και τρίτης γενιάς που πηγαίνουν και σε ελληνικά σχολεία	Μαθητές από μικτούς γάμους που πηγαίνουν και σε ελληνικά σχολεία	Μαθητές από μικτούς γάμους με ομόδοξους (δηλαδή ορθόδοξους αλλά όχι Έλληνες), που πηγαίνουν και σε ελληνικά σχολεία
Ξεπερνούν το 90% του μαθητικού πληθυσμού	ξεπερνούν το 50 % του μαθητικού πληθυσμού	ξεπερνούν το 70% του μαθητικού πληθυσμού

Πίνακας 2. «Έρευνα στο Οντάριο και το Κεμπέκ» (Δαμανάκης, 2008:23)

Από το Γράφημα 1, που συμπλήρωσαν 27 μετανάστες τριών γενεών, (Αύγουστος 2022) από το Κεμπέκ του Καναδά, προκύπτει ότι –σήμερα– το ποσοστό που μιλά την ελληνική γλώσσα στο σπίτι (ανεξάρτητα αν την διδάσκεται σε ελληνικά σχολεία) ανέρχεται σε 100% από μετανάστες της πρώτης γενιάς (ποσοστό από 8 απαντήσεις ατόμων άνω των 60 ετών), σε ποσοστό 58,33% από μετανάστες της δεύτερης γενιάς (ποσοστό από 12 απαντήσεις ατόμων κάτω των 60 ετών) και 28,57% από μετανάστες της τρίτης γενιάς (ποσοστό από 7 απαντήσεις ατόμων κάτω των 20 ετών). **Αντίθετα** τρίγλωσσοι (ελληνικά, αγγλικά, γαλλικά) φαίνονται να είναι οι μετανάστες της τρίτης γενιάς (γράφημα 1) με ποσοστό 85,71% επί του παραπάνω συνόλου απαντήσεων ανά κατηγορία, 33,30% της δεύτερης γενιάς και τελευταίοι οι μετανάστες της πρώτης γενιάς με ποσοστό 12,50%.

Γράφημα 1. Ομιλούσα ελληνική γλώσσα στον Καναδά (Απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο του παραρτήματος 1, Αύγουστος 2022), προέκυψε από 27 απαντήσεις εκ των οποίων οι 8 απαντήσεις είναι από άτομα άνω των 60 ετών, οι 12 απαντήσεις είναι από άτομα κάτω των 60 ετών και οι 7 απαντήσεις είναι από άτομα κάτω των 20 ετών.

1.3. Φορείς εκπαίδευσης της ελληνικής γλώσσας στον γαλλόφωνο Καναδά (1950-σήμερα): Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια, Τριτοβάθμια εκπαίδευση.

α) Πρωτοβάθμια-Δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

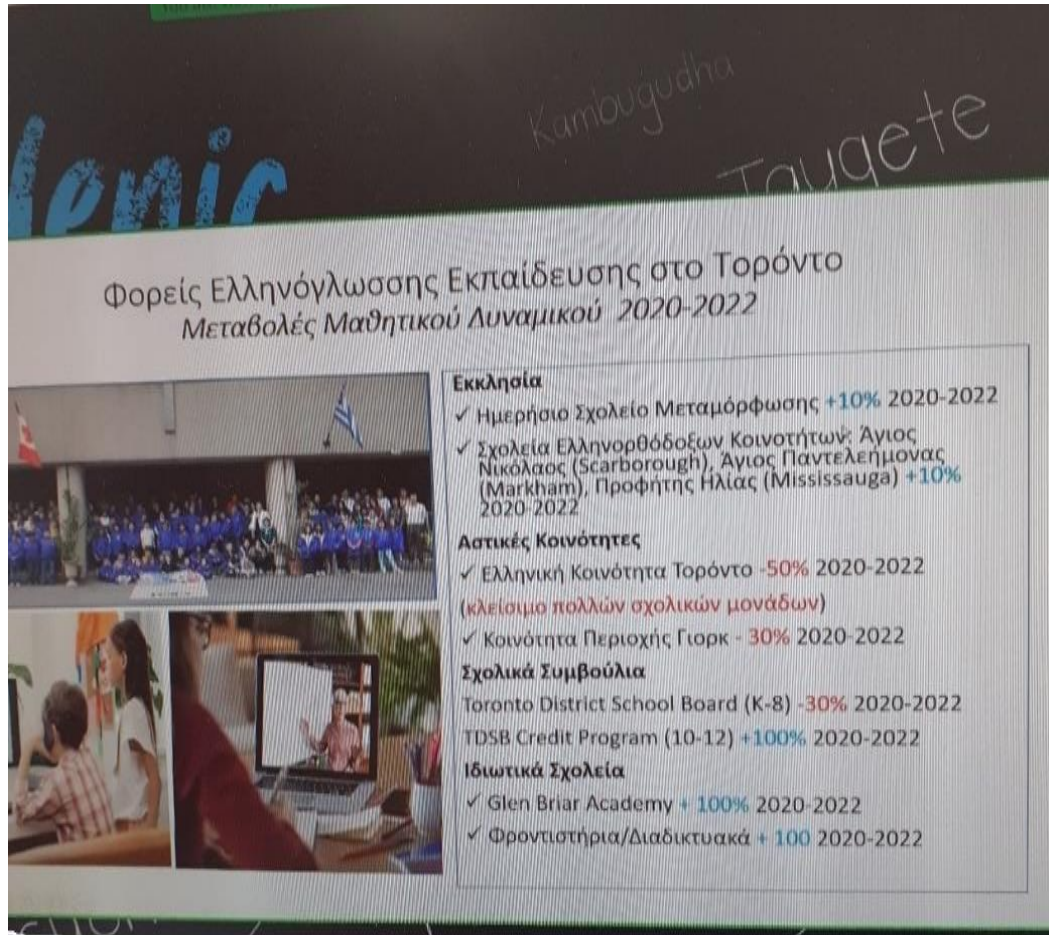
Στον Καναδά, σήμερα, υπάρχει το δημόσιο και το ιδιωτικό σύστημα εκπαίδευσης. Το οποίο, βασίζεται στην θεσμοθετημένη εθνική κοινωνική πολιτική που την διέπουν διαπολιτισμικά ιδεώδη. Χωρίζεται σε τρία επίπεδα α) πρωταρχική εκπαίδευση, β) δευτερεύουσα εκπαίδευση και γ) μετά-δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Συγκεκριμένα για την περίπτωση του Κεμπέκ, η εκπαίδευση, είτε ιδιωτική είτε δημόσια, διαμορφώνεται σύμφωνα με την πολιτική της διαπολιτισμικότητας του Καναδά γενικότερα και ξεκινά ως εξής: νηπιαγωγείο (πηγαίνουν παιδιά κάτω των 5 ετών), παιδικοί σταθμοί (πηγαίνουν παιδιά 5 με 6 ετών), δημοτικό σχολείο (πηγαίνουν παιδιά 6 με 12 ετών) γυμνάσιο (πηγαίνουν παιδιά 12 με 17 ετών). Κατόπιν ολοκλήρωσης των παραπάνω βαθμίδων εκπαίδευσης, τα παιδιά περνούν στο προ- πανεπιστημιακό στάδιο. Πρόκειται για ένα εκπαιδευτικό σύστημα, που σκοπό έχει να προετοιμάσει τους μαθητές για την εισαγωγή τους στο πανεπιστήμιο. Το στάδιο, προετοιμασίας, ποικίλει σε έτη, ανά σχολή, έτσι η προετοιμασία π.χ. για τις ιατρικές σχολές είναι τρία έτη, για τις κοινωνικές σχολές δύο έτη. Αφού πραγματοποιήσουν το στάδιο προετοιμασίας, οι μαθητές, εντάσσονται πλέον – εφόσον κριθεί ότι είναι ικανοί- στο πανεπιστήμιο της επιλογής τους. Μετά την αποφοίτηση υπάρχει και η δυνατότητα μεταπτυχιακών σπουδών καθώς και διδακτορικού.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που αντλήσαμε από το συνέδριο με θέμα «Σύγχρονες και διαχρονικές όψεις της Ελληνικής διασποράς, 26-28 Μαΐου 2022», «*η ελληνική στον Καναδά διδάσκεται κυρίως σε τμήματα ελληνικής γλώσσας, συμπληρωματικής εκπαίδευσης, συχνά από προσοντούχους ή εθελοντές όχι επαγγελματίες εκπαιδευτικούς*» (διάλεξη Αραβοσιτά:2022|), στην εικόνα 1. του ιδίου. Αποτυπώνονται οι μεταβολές του μαθητικού δυναμικού ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, για τις δεκαετίες 2020-2022 στο Τορόντο, ως εξής:

- Εκκλησία: ημερήσιο σχολείο αύξηση 10%. Σχολεία Ελληνορθόδοξων κοινοτήτων αύξηση 10%, σε σχέση με τα αμέσως προηγούμενα έτη
- Αστικές κοινότητες: Ελληνική κοινότητα Τορόντο μείωση 50%. Κοινότητα Γιόρκ μείωση 30%, σε σχέση με τα αμέσως προηγούμενα έτη.

- Σχολικά συμβούλια: Τορόντο μείωση 30%. Πρόγραμμα TDSB αύξηση 100% σε σχέση με τα αμέσως προηγούμενα έτη.
- Ιδιωτικά σχολεία: Glen Brian Academy αύξηση 100%. Διαδικτυακά φροντιστήρια αύξηση 100%, σε σχέση με τα αμέσως προηγούμενα έτη.

Φωτό. 1. Μεταβολές του μαθητικού δυναμικού ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, ανά φορέα εκπαίδευσης, για τις δεκαετίες 2020-2022 στο Τορόντο.

Στις δύο μεγάλες κοινότητες, των Ελλήνων, το Τορόντο και το Μόντρεαλ, (αργότερα και στο Κεμπέκ) έως την δεκαετία του '30 λειτουργούσαν τάξεις ελληνικών μαθημάτων, σε σχολεία όπως το «Πλάτων» (το οποίο ιδρύθηκε το 1909) και το «Σωκράτης». Τα δύο αυτά σχολεία ενώθηκαν το 1931 και μετονομάστηκαν σε «Αγγλο-Ελληνικό σχολείο Σωκράτης» και έτσι λειτουργούν έως και σήμερα. Η συνέντευξη της Ε.Μ., κατοίκου του Κεμπέκ, που ακολουθεί, (παράρτημα 2) αποτελεί χαρακτηριστικό ιστορικό παράδειγμα λειτουργίας του ελληνικού σχολείου «Σωκράτης».

Το ελληνικό σχολείο Πυθαγόρας, (λειτουργεί από το 1979) και αποτελεί δυναμική της Ορθοδόξου κοινότητας του West Island, με στόχο τη διαφύλαξη και

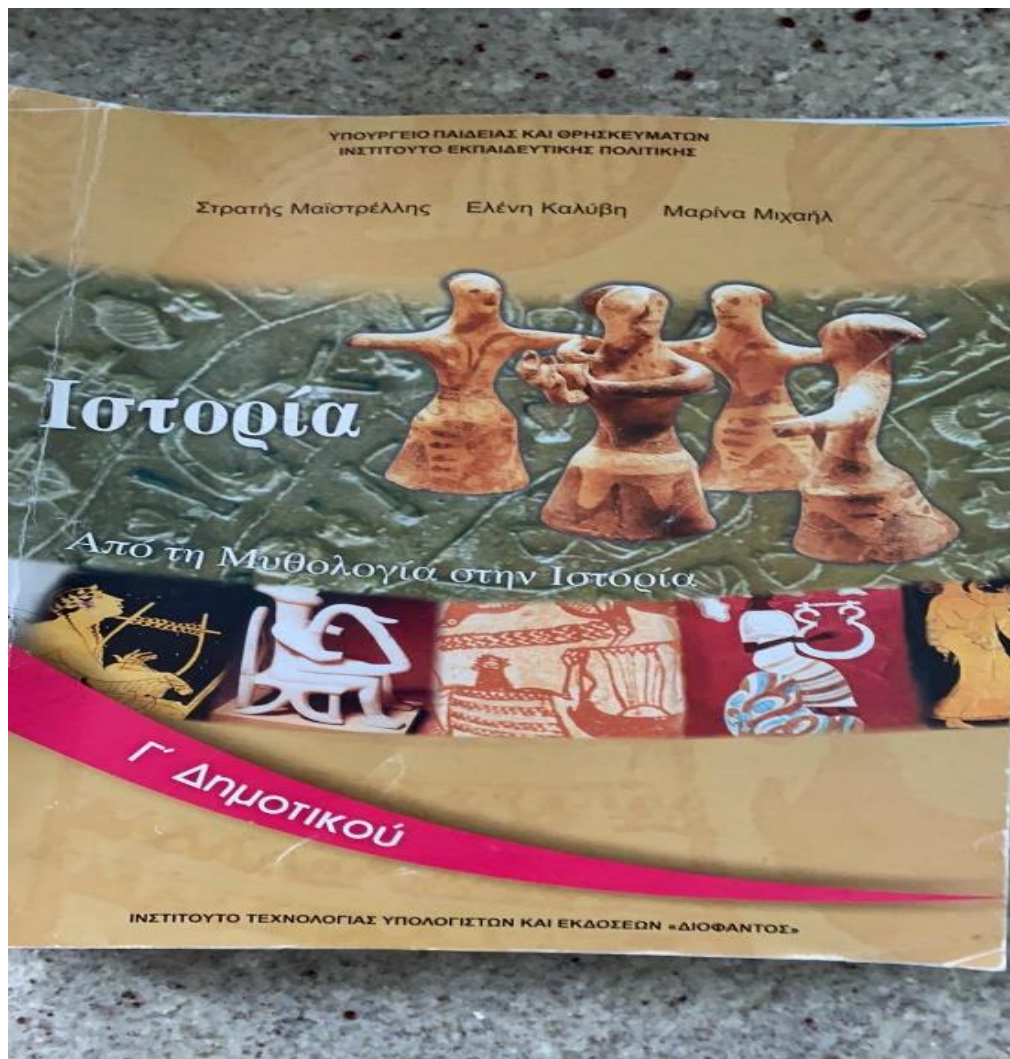
εκμάθηση της Ελληνικής γλώσσας, αλλά και της διατήρησης της ορθόδοξης θρησκείας, καθώς και τη διατήρηση του ελληνικού πολιτισμού, διδάσκει κάθε Σάββατο τα εξής μαθήματα: ελληνική γλώσσα, ελληνική μυθολογία και ιστορία, θρησκευτικά, γεωγραφία και παραδοσιακούς ελληνικούς χορούς.

Τα Ελληνικά σχολεία, από τις αρχές του 20ου αιώνα, έως και περίπου τη δεκαετία του 1960, λειτουργούσαν κυρίως με μορφή παροικιακού φορέα, με μικρές διαφοροποιήσεις ανά χρονικές περιόδους. Οι δομές των παροικιών δεν ανταποκρίνονται πλέον στις ανάγκες της δεύτερης και τρίτης γενιάς (Κόντης, Φακιολάς, 2002:116). Έτσι από το τέλος της δεκαετίας του '60 και έπειτα παρατηρείται τα σχολεία να «απεγκλωβίζονται» από τη μονοπωλιακή παρουσία της κοινότητας-ενορίας (Κωνσταντινίδης, 2004:58) και του τρίπτυχου Κοινότητα-Εκκλησία-Ελληνικό Σχολείο και παίρνουν το χαρακτήρα των αστικών οργανισμών (Κωνσταντινίδης, 2004:60), όπως προαναφέραμε. Ξεκινά πλέον η λειτουργία τους, με νέες δομές, όπως αυτή των απογευματινών Σαββατιανών σχολείων, των ημερήσιων τρίγλωσσων, τα σχολεία γονέων και κηδεμόνων, τα σχολεία -κάποιες τάξεις ελληνικών μόνο- ενταγμένες στο δημόσιο σύστημα και τα ιδιωτικά σχολεία.

Η ομιλούσα γλώσσα αποτελεί *«το μέσον για την εξυπηρέτηση των σκοπών της κοινωνίας και εκφράζει, πέρα από τη σημασία και τους σημασιολογικούς κώδικες της ιστορικής εποχής, τον τρόπο που τίθενται τα προβλήματα ιστορικά – εξελικτικά»* (Μπαμπούνης & Τουλιάτος 2017:213). Με δεδομένο αυτό βλέπουμε σε έρευνα του προγράμματος «παιδεία ομογενών», στο Κεμπέκ, πως αποτυπώνεται η χρήση της ελληνικής γλώσσας, αυτής της εποχής, με τις νέες δομές εκπαίδευσης. *«Οι μαθητές χρησιμοποιούν την αγγλική γλώσσα, ως κύριο όργανο επικοινωνίας, παρ' όλο που σε ποσοστό μεγαλύτερο του 60% το πρόγραμμα του σχολείου γίνεται στα γαλλικά και ζουν σε μια γαλλόφωνη επαρχία του Καναδά. Συγκεκριμένα, 62% των μαθημάτων διδάσκεται στα γαλλικά, 28% στα ελληνικά και 10% στα αγγλικά»*, (Κόντης, Φακιολάς, 2002:116).

Το πρόγραμμα εκπαίδευσης (όπως είδαμε), αλλά και η διδακτέα ύλη, διαμορφώνονται στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Στο Κεμπέκ, η εκπαιδευτική ύλη διαμορφώνεται γύρω από τον ελληνική ιστορία (φωτό 2), την ορθόδοξη θρησκεία (φωτό 3), την ελληνική γλώσσα (φωτ. 4). Λαμβάνει υπόψιν την ελληνική πολιτισμική κληρονομιάς και για το σκοπό αυτό, έχει ενσωματώσει στον οδηγό σπουδών της, εκδηλώσεις με σκοπό την προβολή της ιστορίας (π.χ.

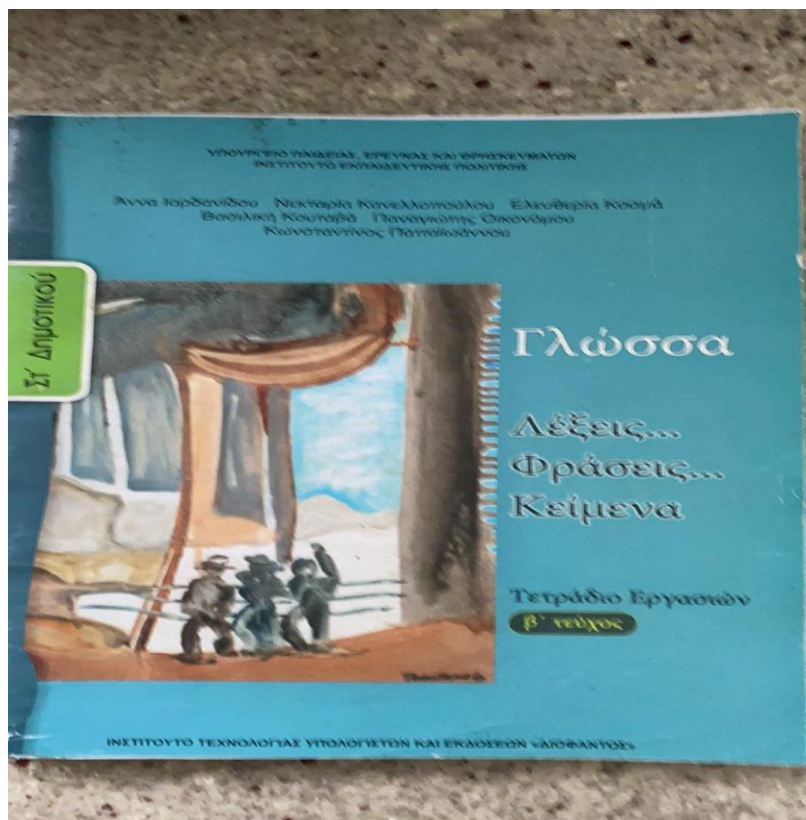
εκδηλώσεις για τις εθνικές επετείους της Ελλάδας, 28 Οκτωβρίου και 25^η Μαρτίου (φωτό. 5).

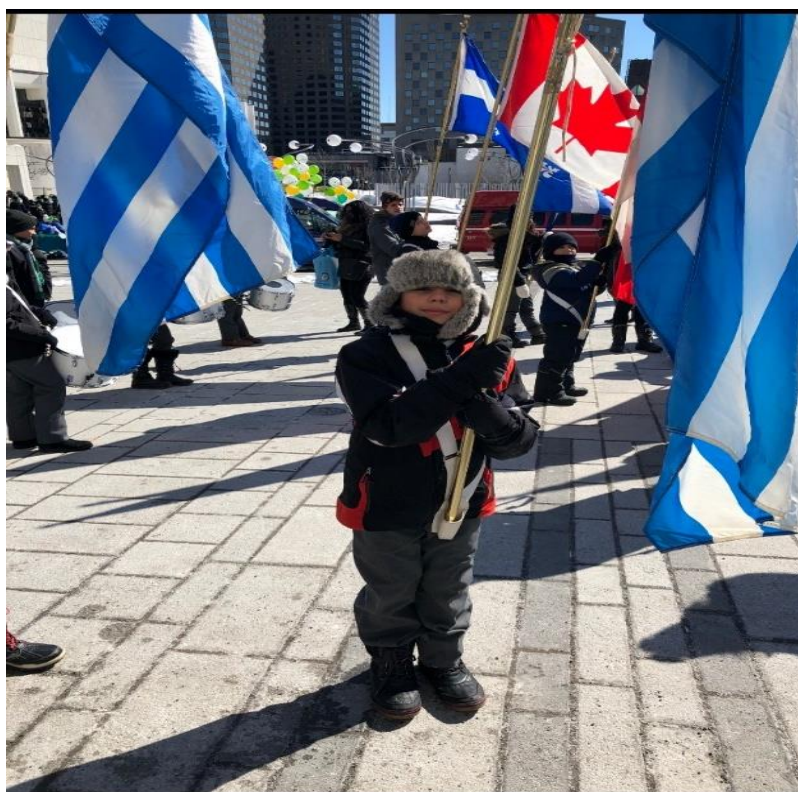
Φωτό. 2. Διδακτικό βιβλίο δημοτικού «Ιστορία»

Φωτό. 3. Διδακτικό βιβλίο δημοτικού «Θρησκευτικά»

Φωτό. 4 Διδακτικό βιβλίο δημοτικού «Γλώσσα»

Φωτό. 5 Παρέλαση (2018) για την Εθνική Επέτειο της 25^{ης} Μαρτίου, από παιδιά δημοτικού, ομογενών του Κεμπέκ.

Στα σχολεία του Κεμπέκ, εφαρμόζεται επίσης το πρόγραμμα της «πρώιμης εμφάπτισης». Πρόκειται για ένα πρόγραμμα που ξεκίνησε, έπειτα από αίτημα μιας ομάδας αγγλόφωνων πολιτών και έχει σκοπό καταρχάς την εκμάθηση και μιας δεύτερης γλώσσας και δεύτερον αποσκοπεί στη διανοητική και γλωσσική συμπεριφορά των παιδιών μικρής ηλικίας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα εκπαίδευσης και διδασκαλίας Γαλλικής και Ελληνικής γλώσσας, στο Κεμπέκ, αποτελεί το πρόγραμμα σπουδών, που ακολουθεί, όπως το αντλήσαμε από τη σελίδα του ιδιωτικού σχολείου «Σωκράτης-Δημοσθένης (συγχώνευση το 2011)».

«Χρησιμοποιώντας τα παιχνίδια, τα τραγούδια και τις ιστορίες, τα παιδιά μαθαίνουν να εκφράζονται, ενώ μαθαίνουν να κατανοούν τη γαλλική και την ελληνική γλώσσα. Πολλοί από τους μαθητές μας προέρχονται από οικογένειες που μιλούν λίγο ή καθόλου αυτές τις γλώσσες στο σπίτι. Οι γονείς μένουν συχνά έκπληκτοι όταν βλέπουν τα παιδιά τους να μιλούν και να τραγουδούν στα ελληνικά ή στα γαλλικά, και αυτό, σε μια περίοδο μερικών εβδομάδων!».

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του σχολείου «Σωκράτης-Δημοσθένης», απευθύνεται σε παιδιά, νηπιαγωγείου έως και την έκτη δημοτικού. Το σχολείο είναι

αναγνωρισμένο από το υπουργείο παιδείας (MELS), ως γαλλόφωνο. Διδάσκονται εκτός των γαλλικών, αγγλικά και ελληνικά. Η ποιότητα της μάθησης καθρεπτίζεται στην διδασκαλία «οικογενειακού επιπέδου» με σεβασμό στην πολιτιστική κληρονομιά, αλλά και την αίσθηση ότι όλοι οι μαθητές ανήκουν στην κοινωνία την οποία ζουν. Ενδεικτικά, παρακάτω, αναφέρουμε μερική από την ύλη του προνηπίου και νηπιαγωγείου.

Γαλλικά

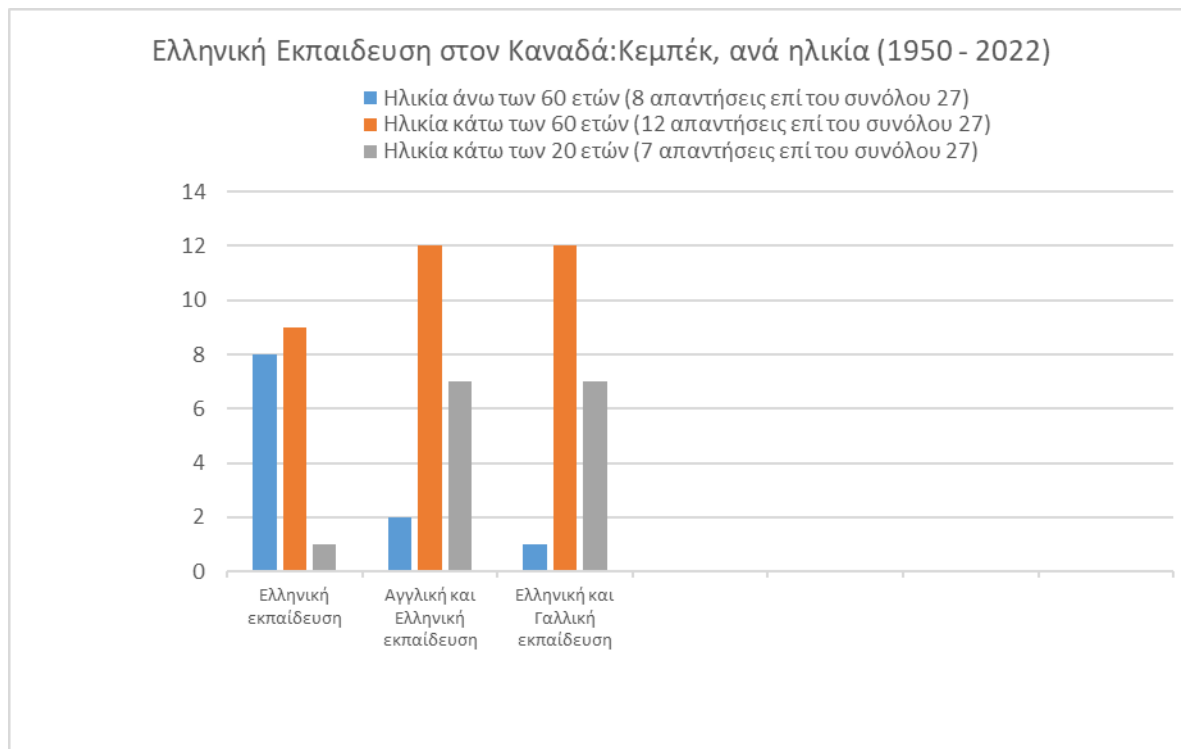
- Ημερολόγιο
- Συζήτηση
- Ιστορία, παραμύθια
- Γλωσσικά Παιχνίδια
- Ομαδικά παιχνίδια
- Μουσική
- Κατευθυνόμενες δραστηριότητες
- Εργαστήρια (ζωγραφική, εκπαιδευτικά παιχνίδια)
- Εικαστικές Τέχνες
- Κίνηση (Φυσική Αγωγή και Υγεία)
- Χορός
- Επιστήμη και Μαθηματικά

Ελληνικά

- Δραστηριότητες σε κύκλο με διάφορες θεματικές ενότητες:
- Καιρός, ιστορική συζήτηση
- Ελληνικός Πολιτισμός, Ηθική
- Μουσική
- Ελεύθερο παιχνίδι, εργαστήρια
- Επανάληψη των όσων έμαθαν μέσα στην ημέρα
- Βιβλίο Δραστηριοτήτων
- Κατασκευές
- Ελληνικοί Χοροί
- Θέατρο.

Σύμφωνα με το **Γράφημα 2.** (2022) ελληνική εκπαίδευση σήμερα (είτε μέσω συλλόγων, είτε μέσω ιδιωτικών σχολείων, είτε μέσω φροντιστηρίων) λαμβάνει το 100% των Ελλήνων του Κεμπέκ, άνω των 60 ετών. Το 75% κάτω των 60 ετών και το 14,29 κάτω των 20 ετών. Αγγλική και Ελληνική εκπαίδευση λαμβάνει το 25% των

Ελλήνων του Κεμπέκ άνω των 60 ετών. Το 100% κάτω των 60 ετών και το 100% κάτω των 20 ετών. Ελληνική και Γαλλική -η Γαλλική ως κύρια- εκπαίδευση λαμβάνει το 12,50% των Ελλήνων του Κεμπέκ άνω των 60 ετών. Το 100% κάτω των 60 ετών και το 100% των Ελλήνων κάτω των 20 ετών.

Γράφημα 2. Ελληνική Εκπαίδευση στον Καναδά (Απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο του παραρτήματος 1, Αύγουστος 2022), προέκυψε από 27 απαντήσεις εκ των οποίων οι 8 απαντήσεις είναι από άτομα άνω των 60 ετών, οι 12 απαντήσεις είναι από άτομα κάτω των 60 ετών και οι 7 απαντήσεις είναι από άτομα κάτω των 20 ετών.

β) Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Στον Καναδά λειτουργεί ένας μεγάλος αριθμός προγραμμάτων Νέο Ελληνικών Σπουδών στα εκεί πανεπιστημιακά Ιδρύματα. Η λειτουργία αυτών των προγραμμάτων βασίζεται σε ένα συνδυασμό χρηματοδότησης από δωρεές, όπως: δωρεές ομογενών, δωρεές ομογενειακών ιδρυμάτων, δωρεές από πανεπιστημιακές χορηγίες και χορηγίες από την ελληνική πολιτεία. Η ελληνική πολιτεία στήριζε για πολλά χρόνια τα πανεπιστημιακά προγράμματα, αλλά τα τελευταία χρόνια της κρίσης, διέκοψε πολλές από τις χορηγίες, με αποτέλεσμα το μεγαλύτερο βάρος στήριξης να πέσει στους υπόλοιπους φορείς.

Στο Βανκούβερ, στο πανεπιστήμιο Simon Fraser, με επιχορήγηση από το ίδρυμα

Σταύρος Νιάρχος, λειτουργεί η έδρα «The Stavros Niarchos Foundation Center for Hellenic Studies» ελληνικών σπουδών. Το πρόγραμμα «Οδυσσέας» αυτής της έδρας μέσω του πρωτοποριακού διαδικτυακού συστήματός του, εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, έχει περισσότερους από 250.000 φοιτητές από όλο τον κόσμο.

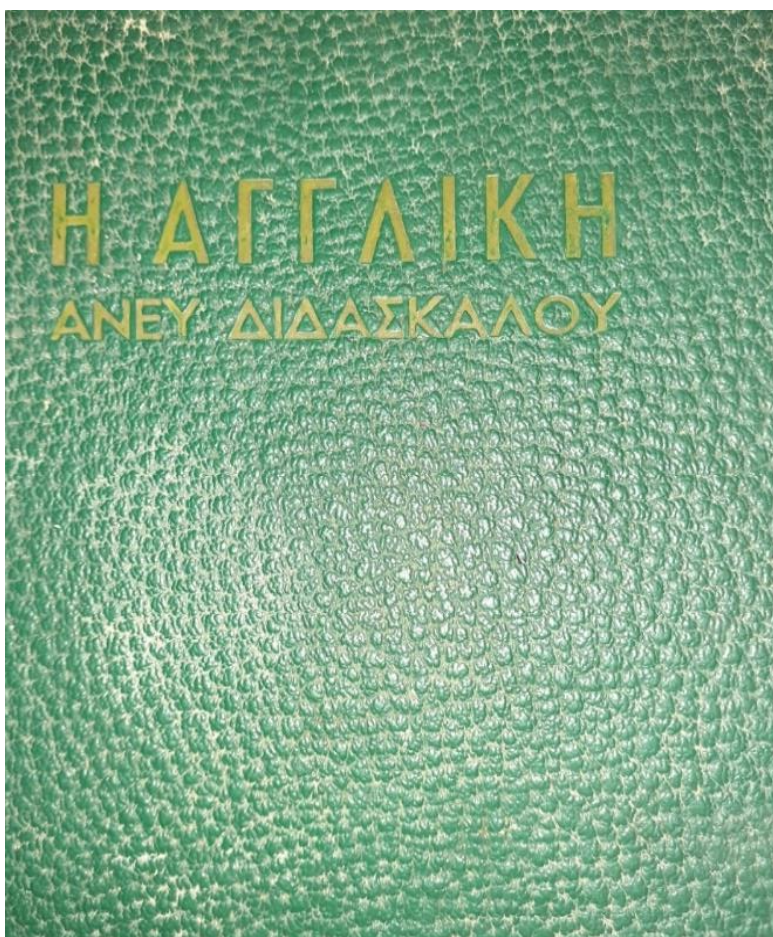
Το πανεπιστήμιο McGill, στο Μόντρεαλ, παρέχει το πρόγραμμα «Παπαχρηστίδη» (στην μνήμη του χορηγού-εφοπλιστή Παπαχρηστίδη) στο πλαίσιο της έδρας Νεοελληνικών σπουδών. Το πρόγραμμα αυτό, μεταξύ άλλων, διδάσκει, νεοελληνική γλώσσα, ποίηση, λογοτεχνία και ελληνικό πολιτισμό. Ένα πρόγραμμά του δε διδάσκει την εξέλιξη των Ελλήνων της διασποράς στο Κεμπέκ. Απώτερος σκοπός του είναι να στελεχώσει τα ελληνικά σχολεία με απόφοιτους καθηγητές του. Οι έδρες και τα προγράμματα των πανεπιστημίων του Καναδά, λειτουργούν με εκπαιδευτικούς κατοίκους Καναδά, αλλά λόγω μη επάρκειας και με αποσπασμένους εκπαιδευτικούς από την Ελλάδα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, αποτελεί η περίπτωση της Ν.Α. από το Άργος, η οποία είχε γεννηθεί και μεγαλώσει έως τα 11 στον Καναδά, κατόπιν μετακόμισαν οικογενειακώς στην Ελλάδα και επέστρεψε το 2018 (λόγω κρίσης), με απόσπαση, στον Καναδά, να διδάξει Ελληνική Ιστορία στο Πανεπιστήμιο Concordia στο Μόντρεαλ.

Στο Τορόντο, λειτουργεί εδώ και σχεδόν 20 χρόνια, το πανεπιστημιακό ίδρυμα Ελληνικής κληρονομιάς. Το ίδρυμα χρηματοδοτείται, από την ελληνική κυβέρνηση και την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και από ιδιωτικούς φορείς. Το Ινστιτούτο των Ελληνιστικών Σπουδών του εν λόγω ιδρύματος πέραν της επιστημονικής μελέτης της ελληνιστικής περιόδου, αποτέλεσε και ινστιτούτο πολιτικής σκοπιάς λόγω χάρη διεξήγαγε προγράμματα προς ενημέρωση κατά τη διάρκεια του μακεδονικού προβλήματος.

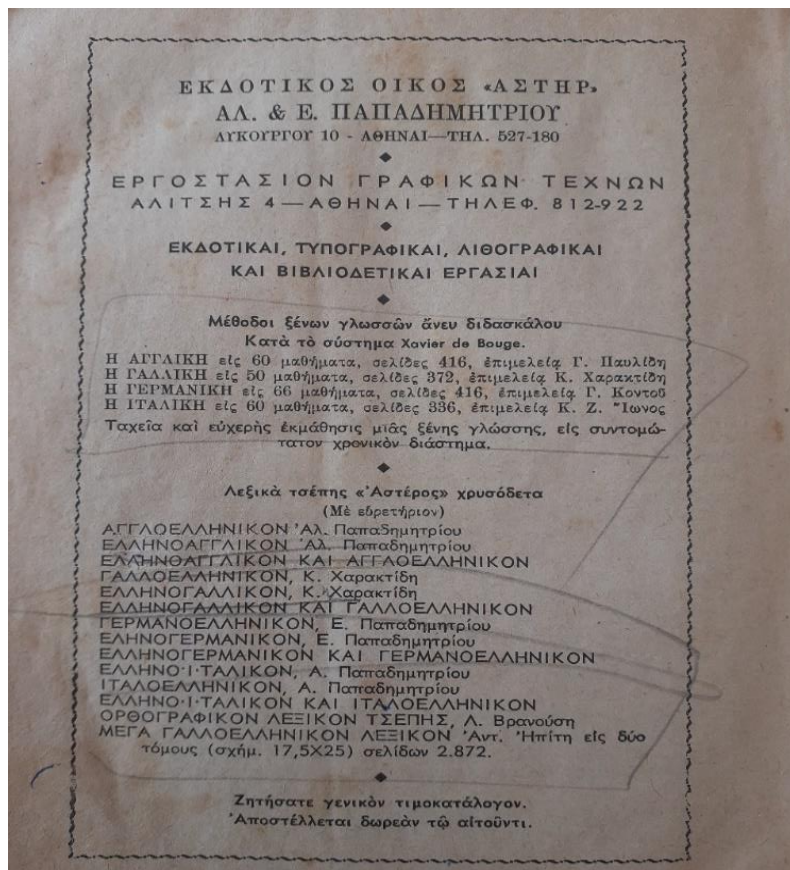
Στο Πανεπιστήμιο της πρωτεύουσας του Καναδά την Οτάβα, λειτουργεί επίσης το πρόγραμμα «Νεοελληνική γλώσσα και Ελληνικός πολιτισμός». Στη λειτουργία του έχουν συμβάλει οι ομογενείς και η ελληνική πρεσβεία. Μεταξύ άλλων, το εν λόγω πρόγραμμα, συν-διοργανώνει σε συνεργασία και με μουσεία, εκθέσεις ελληνικών ευρημάτων. Λόγου χάρη η έκθεση του 2014-2015 με θέμα «Οι Έλληνες, από τον Αγαμέμνονα μέχρι τον Μέγα Αλέξανδρο» συνδιοργανώθηκε με το μουσείο Pointe a Calliere, του Μόντρεαλ, το καναδικό μουσείο ιστορίας, της Οτάβας, το Field Museum, του Σικάγο και το National Geographic Museum, της Ουάσιγκτον.

1.4. Εκπαιδευτικό υλικό για την εκμάθηση της Ελληνικής γλώσσας στον Γαλλόφωνο Καναδά (1950-σήμερα).

Μετά τη μαζική μετανάστευση, της μεταπολεμικής εποχής, παρατηρείται (σύμφωνα με την στατιστική υπηρεσία του Καναδά -1971) ένα 61% των Ελλήνων μεταναστών να έχουν κατά μέσο όρο οκτώ χρόνια φοίτησης, σε σχολείο ή και λιγότερο (Κόντης, Φακιολάς, 2002:103). Η εκμάθηση στοιχειωδών λέξεων (αγγλικά κυρίως) συνεννόησης ώστε να μπορέσουν να μεταναστεύσουν, τα πρώτα αυτά χρόνια, γινόταν μέσω βιβλίων που αγόραζαν οι ενδιαφερόμενοι προς μετανάστευση, όπως αυτό που βλέπουμε στις φωτό. 6,7.

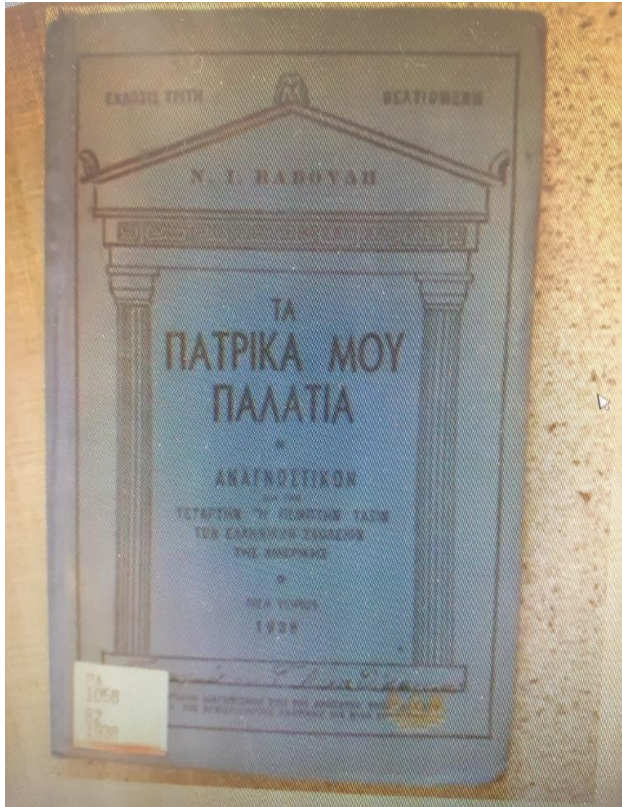
Φωτό. 6. «Η Αγγλική άνευ Διδασκάλου».

Φωτό. 7. «Η Αγγλική άνευ Διδασκάλου (οπισθόφυλλο)».

Από την δεκαετία του 1980 και περισσότερο του 1990 και μετά αυτό το ποσοστό διαφοροποιείται σημαντικά, με αύξουσα τιμή. Αποτέλεσμα, αυτής της αύξησης, είναι η μη επάρκεια κάλυψης των αναγκών διδασκαλίας, μέσω της κλασικής δομής κοινότητα-εκκλησία. Η αύξηση της παρακολούθησης ελληνικών, από παιδιά, δεύτερης και τρίτης γενιάς μεταναστών, γεννούν την ανάγκη τροποποίησης των δομών εκπαίδευσης. Έτσι εμφανίζονται νέες δομές όπως: η «Ελληνική Ομοσπονδία Γονέων και Κηδεμόνων», η οποία ιδρύθηκε στο Μόντρεαλ το 1969, «ο Εργατικός Σύλλογος Ελλήνων του Κεμπέκ» (1970), ο «Όμιλος Ελλήνων Λογοτεχνών Μόντρεαλ» (1979) κ.α., με σκοπό την ελληνική εκπαίδευση στα παιδιά των μεταναστών.

Τα πρώτα από τα βιβλία που διδασκόταν στα ελληνικά σχολεία, του Καναδά, περιείχαν στοιχεία και σύμβολα της πατρίδας, όπως το βιβλίο του 1938 που βλέπουμε στην (φωτο. 8), όπου ο τίτλος και το εξώφυλλο παραπέμπουν απευθείας στην Ελλάδα και η διδασκαλία θεωρούταν μια ενέργεια που αφορούσε αποκλειστικά και μόνο τον εκπαιδευτικό, αφήνοντας το μαθητή σε αδράνεια (Πυργιωτάκης:75).

Φωτό. 8. Αναγνωστικό στον Καναδά 1938

Τα διδακτικά βιβλία, γράφονταν, από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων (ΟΕΔΒ), ο οποίος ιδρύθηκε το 1937, (Ν.952/37-ΦΕΚ 469 Α'), αρχικά ονομαζόταν Οργανισμός Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων (ΟΕΣΒ) και είχε έδρα την Αθήνα. Τη δεκαετία του 1960 ονομάστηκε (ΟΕΔΒ) και είχε σκοπό την έκδοση δωρεάν βιβλίων και την διάθεσή τους τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Τα βιβλία του εξωτερικού, προέρχονταν επίσης και από διάφορους φορείς όπως οι τοπικές καναδικές εκδόσεις (π.χ. καναδικές εκδόσεις Α. Φαρμακίδου, σειρά του υπουργείου παιδείας στο Κεμπέκ) και από διάφορα δακτυλογραφημένα φυλλάδια, που περιείχαν προσαρμογές κειμένων από ελληνικά βιβλία και δημιουργούταν από διάφορους τοπικούς φορείς-κοινότητες, εκκλησίες, τοπικά σχολεία ακόμη και από δασκάλους.

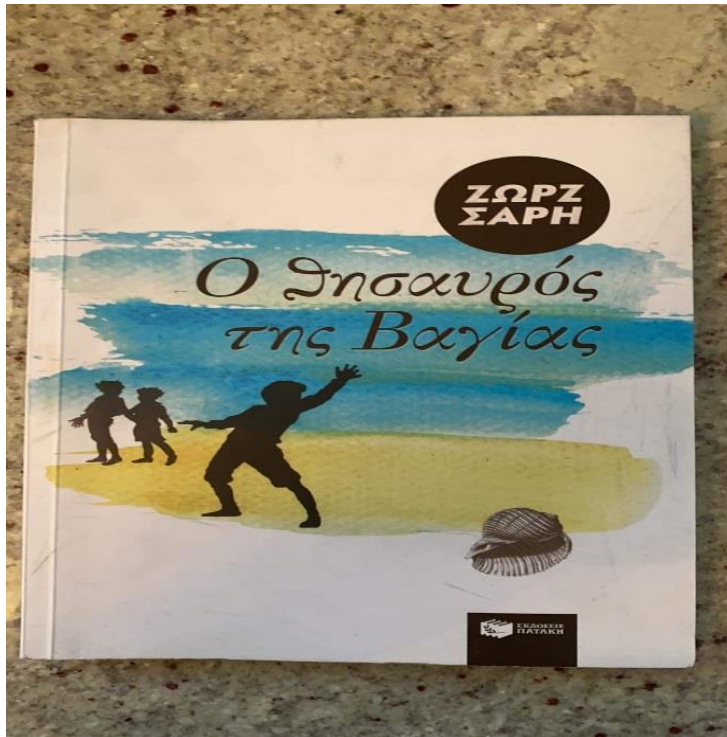
Στα μεταγενέστερα σχολεία, της δεκαετίας 1970 και 1980, παρατηρούμε να αλλάζει η ύλη και να προσαρμόζεται στα νέα διδακτικά βιβλία αντίστοιχα της Ελλάδας. Παραδείγματος χάρη, τη δεκαετία του '70-'80, βλέπουμε, στο σχολείο «Σωκράτης», να διδάσκεται το ίδιο Αλφαβητάριο (φωτό. 9) και να προτείνονται τα ίδια παιδικά και λογοτεχνικά βιβλία, (φωτό 10,11) προερχόμενα από την Ελλάδα, είτε δωρεάν μέσω του (ΟΕΔΒ) όπως είδαμε παραπάνω, είτε μέσω αποστολής με ταχυδρομείο κατόπιν παραγγελίας Ελλήνων μεταναστών.

Φωτό. 9 Διδακτικό βιβλίο «Αλφαβητάριο» (1980)

Φωτό. 10 Παιδικό βιβλίο

Φωτό. 11 Λογοτεχνικό παιδικό βιβλίο

Το ελληνικό κράτος, από τη δεκαετία του '90 και έπειτα, (1997-2008) με γνώμονα τις ελλείψεις και τα προβλήματα στην διδακτική ύλη, των παιδιών των μεταναστών δεύτερης και τρίτης γενιάς, στο Μόντρεαλ, στο Τορόντο, την Οτάβα και στον Δυτικό Καναδά, ανέθεσε στο πανεπιστήμιο της Κρήτης, την υλοποίηση του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (ΦΕΚ 124/17-06-1996, Ν. 2413/96. ΑΡΘ.108). Το ελληνικό υπουργείο παιδείας μαζί με το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ) της Ε.Ε., χρηματοδότησε τέσσερες «φάσεις» του προγράμματος, με σκοπό την διατήρηση της ελληνικής γλώσσας στην διασπορά, μέσα από την ελληνόγλωσση εκπαίδευση, τόσο στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση όσο και στην δευτεροβάθμια. Επιδίωξη του προγράμματος είναι η: ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού που διδάσκεται στον Καναδά, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (ομογενών και αποσπώμενων), η οργάνωση εκπαιδευτικών εκδηλώσεων και προγραμμάτων και η δημιουργία δικτύων επικοινωνίας μέσω του διαδικτύου. Γνώμονας του προγράμματος, αποτελεί η ανταπόκριση στα ενδιαφέροντα των μαθητών –δευτέρης και τρίτης πλέον γενιάς- των ελληνόγλωσσων σχολείων και της κοινωνίας στην οποία ζουν. Τα διδακτικά βιβλία περιέχουν, αναφορές στον ελληνικό πολιτισμό, καθώς και τοπικά υλικά. Επιδίδεται η ύλη να είναι κοινή για όλη την ελληνική διασπορά του Καναδά. Η καθολικότητα, της ύλης αυτής, έφερε και κάποιες αντιρρήσεις, όπως η υποστήριξη της άποψης, ότι

το υλικό τους απευθύνεται σε σχολεία με λίγες ώρες διδασκαλίας κυρίως τα Σαββατιανά και όχι σε σχολεία με πολλές ώρες. Παρόλα αυτά από τη δεκαετία του '90 και έπειτα η ύλη των βιβλίων της «ομάδας ομογενών» διδάσκεται σε όλα σχεδόν τα ελληνόγλωσσα σχολεία.

1.5. Διασπορά σήμερα στον Καναδά: στο πλαίσιο προγραμμάτων (Erasmus), στο πλαίσιο του φαινομένου «διαρροή εγκεφάλων» (brain drain) και άλλων δράσεων.

Σύμφωνα με τους «κανόνες της Πράσινης Βίβλου, η ενιαία αγορά παρέχει ένα νέο πλαίσιο στο οποίο παίζει μεγάλο ρόλο η εκπαίδευση ώστε να προετοιμάσει τους νέους να αναλάβουν τις «ευθύνες τους», έναντι αυτού του νέου διευρυμένου οικονομικό - κοινωνικού χώρου (Πράσινη Βίβλος, άρθρο 5) από το (Πυργιωτάκης:543).

Στο παραπάνω πλάνο, οι χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης, μεταξύ αυτών και η Ελλάδα, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής, έχουν θεσπίσει διάφορα προγράμματα, μεταξύ αυτών το Tempys, το Comenius, το Socrates και το Erasmus. Στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus, έχει μετακινηθεί ένας ικανός αριθμός μαθητών και φοιτητών προς τον Καναδά, με σκοπό τον επαναπροσδιορισμό της εκπαίδευσης με βάση τις νέες προκλήσεις των καιρών, την τεχνολογία της πληροφορίας και τη διεθνοποίηση της οικονομίας, (Πυργιωτάκης:544).

Το πρόγραμμα, Greek Diaspora Fellowship Program του Institute of International Education, συνεργάζεται με Έλληνες επιστήμονες από διαφορετικούς κλάδους και δίνει την ευκαιρία να ταξιδέψουν επιστήμονες από πολλούς κλάδους στην Ελλάδα για γνωριμία με τους αντίστοιχους φορείς της Ελλάδας. Ταυτόχρονα τους δίνεται η ευκαιρία να κάνουν την πρακτική τους στον Καναδά και κατόπιν να μεταφέρουν τις εμπειρίες τους και την τεχνογνωσία τους, πίσω στην Ελλάδα. Η εργασία στην ομάδα Rebooting the Greek Language, η οποία υποστηρίζεται από το ΙΣΝ, έχει αναπτυχθεί μέσω του Stavros Niarchos Foundation (SNF) New Media Lab και του SNF Centre for Hellenic Studies στο Πανεπιστήμιο Simon Fraser University (SFU) στη Βρετανική Κολομβία του Καναδά, έχει σκοπό την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, μέσα από μια πλατφόρμα που συνδυάζει υπερσύγχρονα ψηφιακά εργαλεία και ψηφιακές παιδαγωγικές μεθόδους. Παρέχει διδασκαλία εκμάθησης της ελληνικής στη

Διασπορά, ενσωματώνοντας την τελευταία λέξη της γλωσσικής παιδαγωγικής και της εκπαιδευτικής τεχνολογίας.

Κατά το διάστημα της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα το φαινόμενο brain drain εντάθηκε. Οι πλειοψηφία καταρτιζόμενων σε πολλές επιστήμες και κυρίως σε επιστήμες τεχνολογίας, δεν είχαν καν την ευκαιρία να δουλέψουν στον τόπο τους διότι δεν υπήρχαν οι κατάλληλες δομές ώστε να τους απορροφήσουν ή και αν υπήρχαν ήταν ελάχιστες και με ελάχιστες αμοιβές.

Το φαινόμενο της «διαρροής εγκεφάλων» χωρίζεται σε δύο κατηγορίες: στη διαρροή πτυχιούχων όπου η ροή είναι μονόδρομη, δηλαδή οι πτυχιούχοι μεταναστεύουν από τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες προς τις αναπτυγμένες χώρες και δεν επιστρέφουν και στη κυκλοφορία εγκεφάλων (braincirculation/brainexchange), που συμβαίνει κυρίως μεταξύ αναπτυγμένων χωρών και ειδικότερα μεταξύ χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) (Λαμπριανίδης ημερ.:19). Οι «εγκεφαλοι», συνήθως κυκλοφορούν χωρίς μόνιμη εγκατάσταση ανάμεσα στις χώρες.

Ο Καναδάς, κατά το παραπάνω διάστημα, δέχτηκε ένα μεγάλο μέρος Ελλήνων «εγκεφάλων» μεταναστών. Μεταξύ αυτών ήταν εκπαιδευτικοί, γιατροί και απόφοιτοι πληροφορικής και τεχνολογίας. Παράδειγμα απασχολούμενων στον Καναδά αποτελούν οι ομάδες που εργάζονται στον τομέα της τεχνολογίας, όπου ταυτόχρονα με την εργασία στον τομέα τους, προβάλλουν και βοηθούν στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, αλλά μεταφέρουν και την τεχνογνωσία τους στην Ελλάδα.

Κεφάλαιο 2

Ιστορική πορεία των ελληνικών κοινοτήτων του Καναδά και η συμβολή τους στην διάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

2.1 Η πολιτιστική παρουσία των ελληνικών κοινοτήτων της Διασποράς από το 1950 έως σήμερα στον Γαλλόφωνο Καναδά.

Στο 2^ο κεφάλαιο, θα αναφερθούμε στην ιστορική πορεία των ελληνικών κοινοτήτων της διασποράς στον Καναδά και δη στον Γαλλόφωνο Καναδά από το 1950 έως και σήμερα. Θα εστιάσω κυρίως σε θέματα που αφορούν την πολιτιστική, πολιτισμική, οικονομική και κοινωνική τους δραστηριότητα και πορεία στο χρόνο. Η εργασία μου θα στηριχτεί σε γραπτά τεκμηριωμένα στοιχεία, σε συνεντεύξεις μεταναστών, τριών γενεών, καθώς και σε στατιστικά γραφήματα που απορρέουν από τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου (παράρτημα 1). Θα σκιαγραφήσω τη θέση των τριών γενεών αναδρομικά στο χρόνο στην Καναδική κοινωνία, τους θεσμούς, καθώς και το κατά πόσο συνέβαλαν στην προβολή της ελληνικής πολιτιστικής και πολιτισμικής ταυτότητας και τι μέσα χρησιμοποίησαν.

Αν ορίσουμε την κουλτούρα ως «*Κουλτούρα είναι ο τρόπος ζωής μιας ομάδας ή ενός λαού που δεν είναι ποτέ στατικός αλλά εξελίσσεται και (ανα)διαμορφώνεται. Η Κουλτούρα είναι μια διαδικασία σε συνεχή αλλαγή η οποία διαμορφώνεται κάτω από πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες*» (παρουσίαση από την διάλεξη της κυρίας Λαλαγιάννη 03-03-2021), τότε θα πρέπει να αναλύσουμε αυτή την αναδιαμόρφωση μέσα στο χρόνο και στις γενιές.

Στην ιστορία της οργανωμένης μετανάστευσης Ελλήνων στο Κεμπέκ του Καναδά πρέπει να γίνει ιδιαίτερη μνεία στις ημερομηνίες: *18 Ιουνίου 1980, όταν η Βουλή της επαρχίας του Κεμπέκ ψηφίζει τον Νόμο 231 και η Ελληνική Κοινότητα Μοντρεάλ αποκτά αστικό Καταστατικό και στην 1 Νοεμβρίου 1981 όταν ξεκινούν τα έργα οικοδόμησης του Ελληνικού Κοινοτικού Κέντρου στο Μοντρεάλ.* (Αρβανίτη:21), «*Οι Έλληνες του Καναδά*», όπως αντλήθηκε από το www.doryforos-europa.blogspot.com. Οι παραπάνω ημερομηνίες αποτελούν σταθμό στην πορεία του Καναδικού Ελληνισμού σε πολλούς τομείς όπως την εκπαίδευση, την πολιτιστική κληρονομιά, την κουλτούρα κ.α. για τους λόγους που θα δούμε παρακάτω.

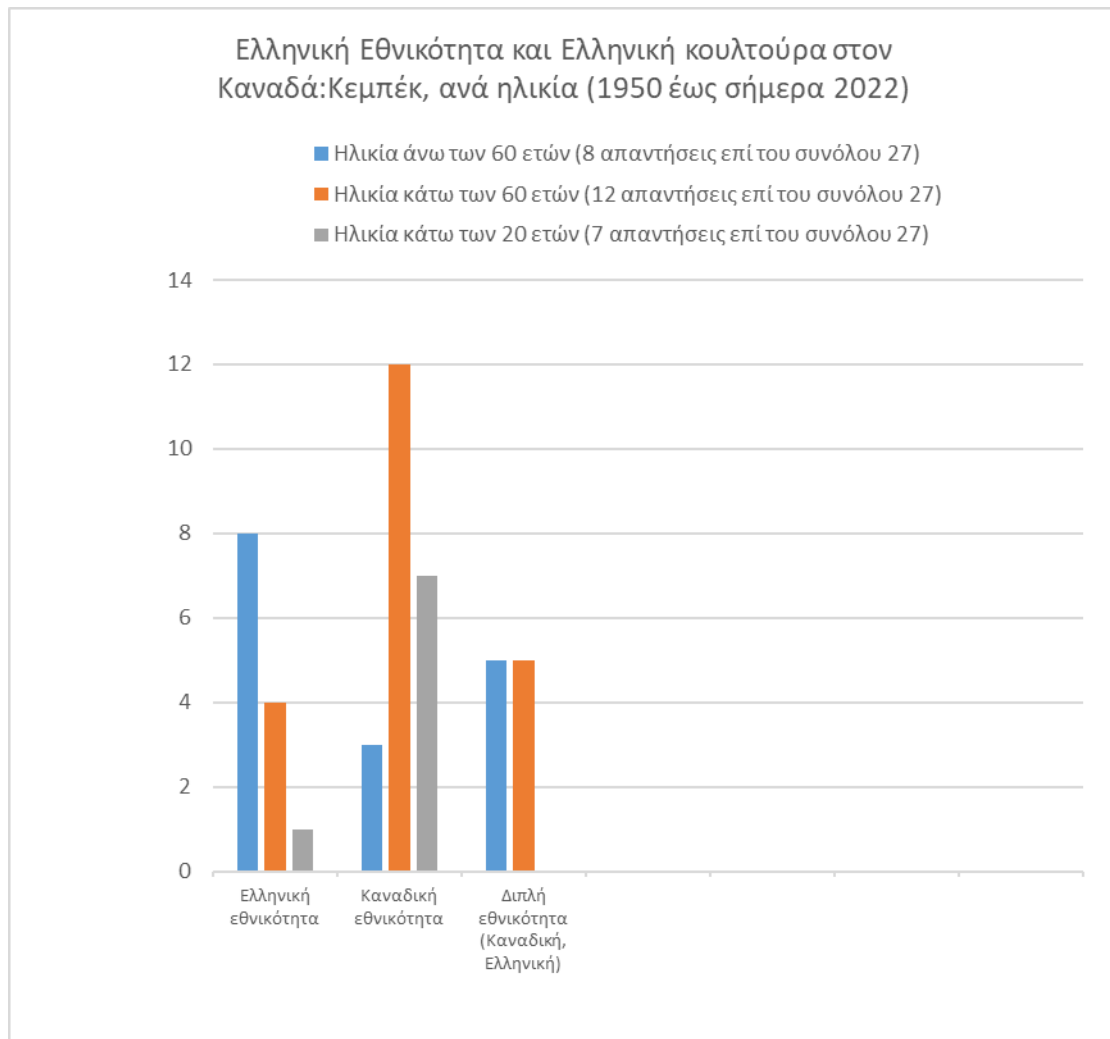
Ο πολιτισμός αποτελεί την ευρύτερη οντότητα στην οποία αναφέρεται η κουλτούρα (Huntington, 2017:53), θεωρώ ότι ο Καναδάς αποτελεί την ευρύτερη οντότητα για αναφορές σε πολυπολιτισμικές κουλτούρες. Η συμβίωση διαφορετικών Κουλτούρων δεν είναι απαραίτητο να είναι αρμονική, όπως αναφέρεται και στο (Huntington, 2017:334), «σε αυτόν τον καινούριο κόσμο οι σημαντικότερες και πιο επικίνδυνες συγκρούσεις δε θα είναι μεταξύ κοινωνικών τάξεων, πλουσίων και φτωχών, ή άλλων οικονομικών ομάδων που ορίζονται διαφορετικά αλλά μεταξύ λαών που ανήκουν σε διαφορετικές πολιτισμικές οντότητες. Ο Ζακ Ντελόρ συμφωνεί ότι «οι μελλοντικές συγκρούσεις θα οφείλονται σε διαφορές κουλτούρας και όχι σε οικονομικούς ή ιδεολογικούς λόγους» και τις καταγράφει ως κάτωθι: Η εφημερίδα New York Times εντόπισε 48 γεωγραφικά σημεία στα οποία σημειώθηκαν 59 εθνοτικές συγκρούσεις το 1993 **πίνακας 3.** (Huntington, 2017:335).

	Ενδοπολιτισμικές	Διαπολιτισμικές	Σύνολο
Ισλάμ	7	21	28
Άλλες	21	10	31
Σύνολο	28	31	59

πίνακας 3. «Εθνοτικές συγκρούσεις, 1993».

Στο Γράφημα 3 αποτυπώνεται η διατήρηση της εθνικότητας και της κουλτούρας των Ελλήνων του Καναδά με εστίαση στους Έλληνες του Κεμπέκ.

Παρατηρούμε ότι Έλληνες άνω των 60 ετών (1^η γενιά) διατηρεί την ελληνική εθνικότητα και κουλτούρα σε ποσοστό 100%. Οι ομάδες ατόμων κάτω των 60 ετών (2^η γενιά), διατηρεί την ελληνική εθνικότητα και κουλτούρα σε ποσοστό 33,33% και οι ομάδες κάτω των 20 ετών (3^η γενιά) σε ποσοστό 14,29%. Καναδική εθνότητα βλέπουμε να έχει το 37,50 των Ελλήνων άνω των 60 ετών (1^η γενιά) και το 100% των Ελλήνων κάτω των 60 ετών (2^η γενιά) και κάτω των 20 ετών (3^η γενιά). Τέλος διπλή εθνικότητα έχει το ποσοστό 62,50 των Ελλήνων άνω των 60 ετών (1^η γενιά), 41,67% των Ελλήνων κάτω των 60 ετών (2^η γενιά) και 0% των Ελλήνων κάτω των 20 ετών (3^η γενιά).

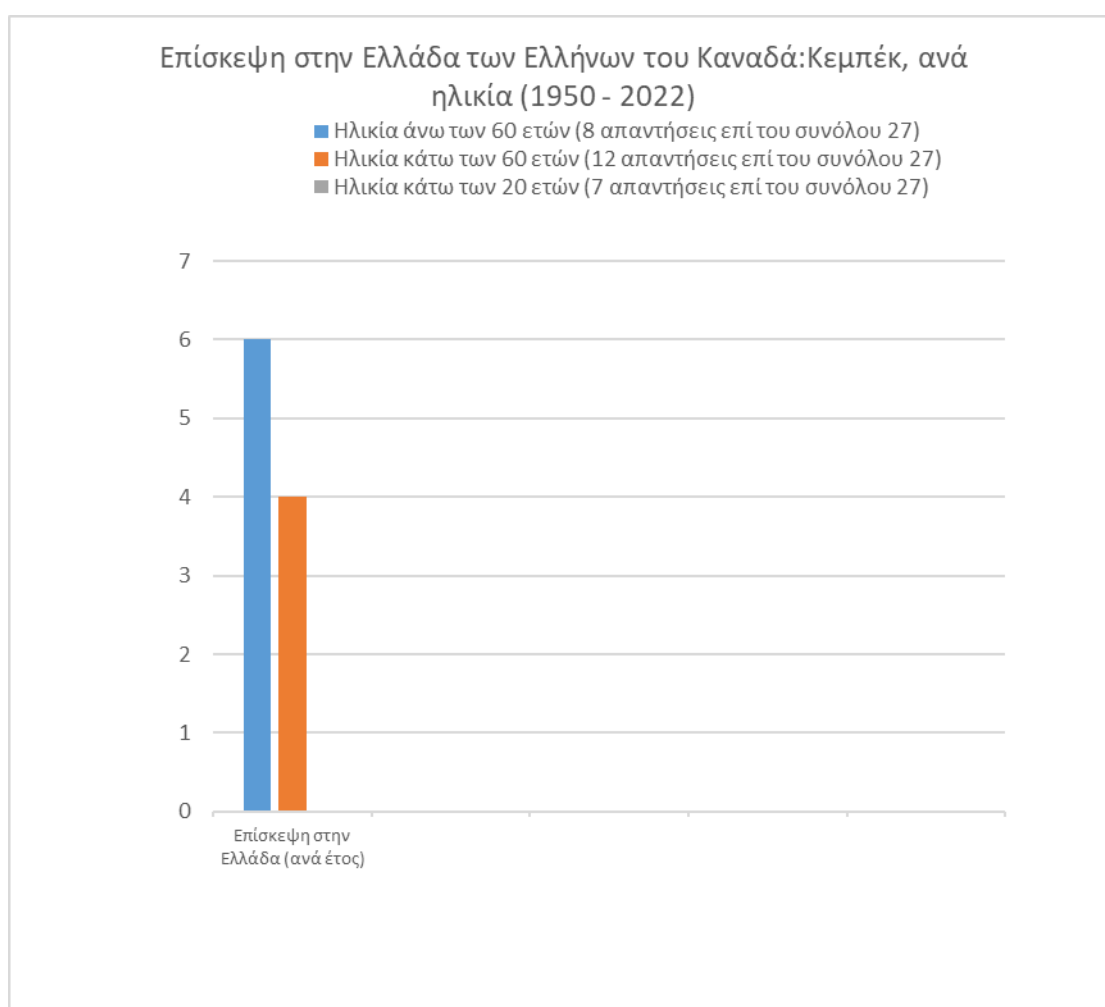
Γράφημα 3. Ελληνική Εθνικότητα και Ελληνική κουλτούρα στον Καναδά, (Απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο του παραρτήματος 1, Αύγουστος 2022), προέκυψε από 27 απαντήσεις εκ των οποίων οι 8 απαντήσεις είναι από άτομα άνω των 60 ετών, οι 12 απαντήσεις είναι από άτομα κάτω των 60 ετών και οι 7 απαντήσεις είναι από άτομα κάτω των 20 ετών.

2.2. Φορείς που βοήθησαν στην πολιτιστική παρουσία των ελληνικών κοινοτήτων της Διασποράς, από το 1950 έως σήμερα στον Καναδά.

Όσο η μετανάστευση μεγάλωνε, τόσο μεγάλωνε και η ανάγκη συνεύρεσης των μελών της κάθε εθνότητας, λειτουργώντας ως διαμεσολαβητής, ανάμεσα στο παρόν και το μέλλον που είχε μείνει πίσω στην πατρίδα. Ενεργό ρόλο στη συνεύρεση αυτή έπαιζαν, καταρχάς οι οικογένειες. Η οικογένεια και η συγγένεια γενικότερα μπορούν να θεωρηθούν «θεματοφύλακες» της παράδοσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς *«Πράγματι, οι σταθεροί δεσμοί της συγγένειας μπορούν να θεωρηθούν ως αρχέτυποι*

και παραδοσιακοί σε αντίθεση με τις συνθήκες της σύγχρονης ζωής» (Βείκου Μ. & Λαλαγιάννη Β 2015:10). Κατόπιν οι διάφοροι σύλλογοι (κοινωνικοί, πολιτικοί), τα σωματεία, οι οργανωμένες κοινότητες, η εκκλησία, οι διάφορες εθνοτοπικές αδελφότητες, τα Θεατρικά ομογενειακά σχήματα κ.α., αλλά και η συχνότητα επισκέψεων είτε οικογενειακά είτε ατομικά στην μητρόπολη χώρα.

Το τελευταίο (επίσκεψη στη Μητρόπολη χώρα) αναλύεται στο Γράφημα 4, ανά γενιά. Παρατηρούμε ότι το 75% των Ελλήνων άνω των 60 ετών (1^η γενιά) επισκέπτεται την Ελλάδα κάθε χρόνο. Το 33,33% των Ελλήνων κάτω των 60 ετών (2^η γενιά) και το 0% των Ελλήνων κάτω των 20 ετών (3^η γενιά).

Γράφημα 4. Επίσκεψη στην Ελλάδα των Ελλήνων του Καναδά, (Απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο του παραρτήματος 1, Αύγουστος 2022), προέκυψε από 27 απαντήσεις εκ των οποίων οι 8 απαντήσεις είναι από άτομα άνω των 60 ετών, οι 12 απαντήσεις είναι από άτομα κάτω των 60 ετών και οι 7 απαντήσεις είναι από άτομα κάτω των 20 ετών.

α) Οι Εθnikοτοπικές οργανώσεις ως μέσω πολιτιστικής παρουσίας των ελληνικών στον Γαλλόφωνο Καναδά.

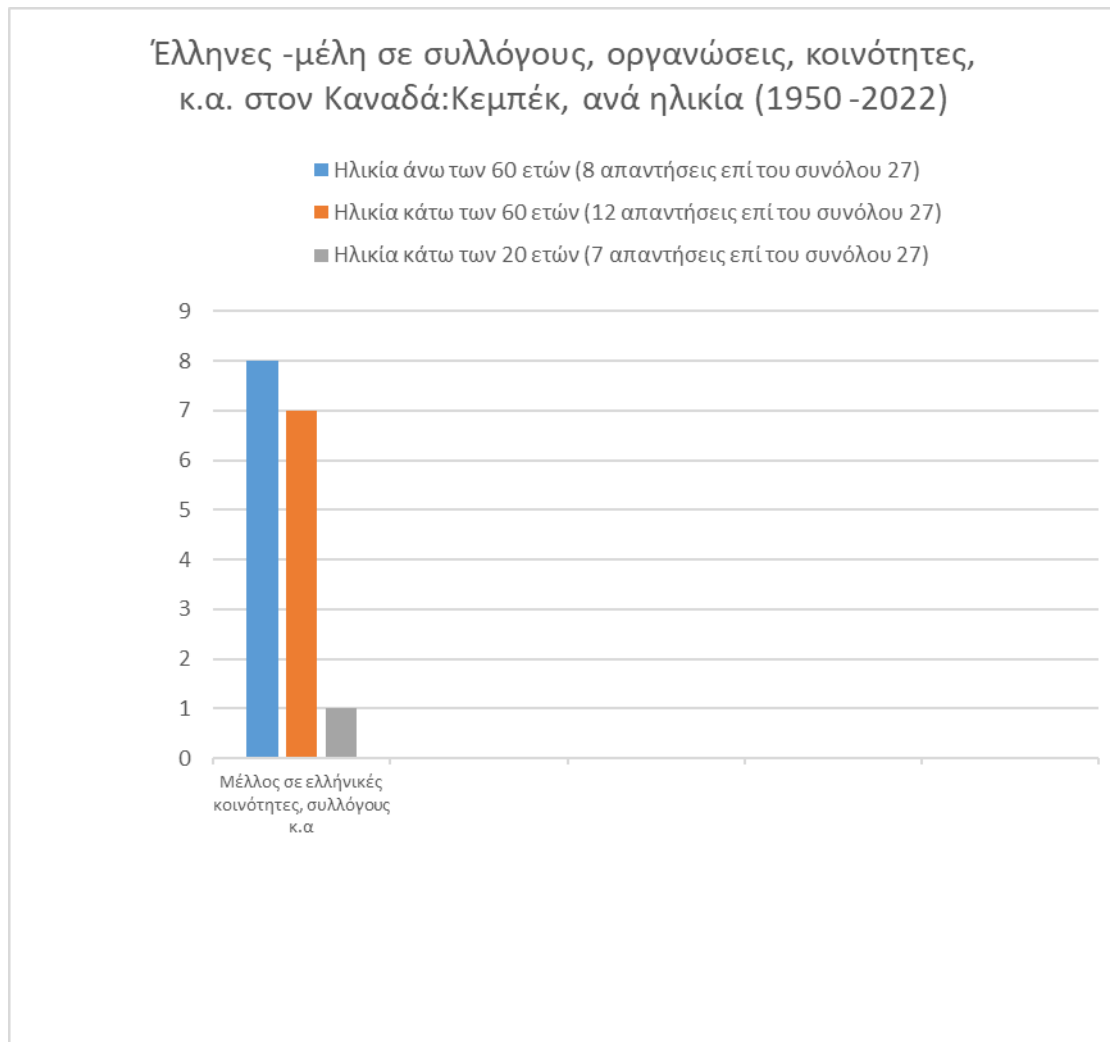
Οι Εθnikοτοπικές οργανώσεις, της εκάστοτε κοινότητας, του εξωτερικού καθρεπτίζουν τον τόπο προέλευσης των μελών του και αποτελούν το δίαυλο επικοινωνίας των μεταναστών με την πατρίδα.

Ο δίαυλος επικοινωνίας, μέσω των εθnikοτοπικών οργανώσεων, είχε πάρει αρχικά, τοπικό χαρακτήρα. Στις αμερικανικές μεγαλουπόλεις και στον Καναδά ειδικότερα, οι μετανάστες συνέχιζαν να «αναγνωρίζουν την ταυτότητά τους σε ένα κοινό, τοπικά προσδιορισμένο και περιορισμένο χώρο αλληλογνωριμίας, (Βεντούρα:76).

Ο σύλλογος «Θεραπνέων» που δημιουργήθηκε (αρχές 1890) στο Σικάγο, συσπείρωνε τους μετανάστες από την Λακωνία και την Αρκαδία, οι οποίοι ήταν και οι πρωτοπόροι της μετανάστευσης. Λειτουργούσε με μια μικρή συνδρομή των μελών και οι συμφωνίες κλείνονταν προφορικά, δίνοντας τα χέρια.

Η οργάνωση Παναρκαδική Αδελφότητα Καναδά. Panarcadian Brotherhood Of Canada (ιδρύθηκε 1963), καθρεπτίζει τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των μεταναστών της Αρκαδίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτύπωσης και μεταφοράς του πανηγυριού, μέσω της οργάνωσης αυτής, όπως γινόταν στο χωριό Έλατος της ορεινής Αρκαδίας, στο Μόντρεαλ, αποτελεί η συνέντευξη της Π. Μ. (παράρτημα 4) που ζει από το 1956 στον Καναδά, στο Μόντρεαλ αρχικά στο Κεμπέκ σήμερα.

Το Γράφημα 5, μας μεταφέρει τη σημερινή εικόνα των Ελλήνων –ανά γενιά- που είτε είναι μέλη, είτε συμμετέχουν σε συλλόγους, οργανώσεις, κοινότητες κ.α.. Έτσι βλέπουμε ότι το ποσοστό των Ελλήνων του Κεμπέκ άνω των 60 ετών (1^η γενιά) που παίρνει μέρος σε συλλόγους, οργανώσεις, κοινότητες κ.α ανέρχεται σε 100%. Το ποσοστό σε ομάδες κάτω των 60 ετών (2^η γενιά) ανέρχεται σε 58,33% και σε ομάδες κάτω των 20 ετών (3^η γενιά) ανέρχεται σε 14,29%.

Γράφημα 5. Έλληνες – Μέλη σε συλλόγους, οργανώσεις, κοινότητες κ.α. στον Καναδά, (Απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο του παραρτήματος 1, Αύγουστος 2022), προέκυψε από 27 απαντήσεις εκ των οποίων οι 8 απαντήσεις είναι από άτομα άνω των 60 ετών, οι 12 απαντήσεις είναι από άτομα κάτω των 60 ετών και οι 7 απαντήσεις είναι από άτομα κάτω των 20 ετών.

β) Οι ελληνικές κοινότητες ως μέσω πολιτιστικής παρουσίας των ελληνικών στον Γαλλόφωνο Καναδά.

Λόγω της απώλειας των εκκλησιών της Μ. Ασίας (1924), το Πατριαρχείο έλαβε την απόφαση να πάρει υπό την ηγεμονία του τις εκκλησίες της Αμερικής και του Καναδά. Αυτή η απόφαση, έθεσε αυτόματα εκτός της ηγεμονίας των εκκλησιών τις κατά τόπους κοινότητες, διότι ήρθε σε αντιπαράθεση ο μονομερής εθνοθησκευτικός ρόλος της εκκλησίας με το κοινωνικό-πολιτικό ρόλο των κοινοτήτων. Οριστική ρήξη όμως εκκλησίας κοινοτήτων έγινε μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, όπου οι κοινότητες, υποκινούνταν από οργανώσεις με κομμουνιστικές και μαρξιστικές ιδέες, κάτι που η

εκκλησία δεν αποδεχόταν. Εδώ να τονίσουμε, ότι κάθε μορφή διαχωρισμού, είτε της εκκλησίας, είτε της κοινότητας, είχε ελληνοκεντρική συνέχεια και στόχευε πάντα στη συνοχή των ορθοδόξων και την συνέχιση της ελληνικής γλώσσας και παιδείας, (Τάμης:261).

Οι Κοινότητες, που δημιουργήθηκαν, μετά από τον διαχωρισμό τους με την εκκλησία, όπως η Ελληνική Κοινότητα Κεμπέκ *Communaute Hellenique De Quebec*, κ.α. δραστηριοποιούνται σε θέματα κοινωνικού, οικονομικού και εκπαιδευτικού σκοπού. Παράδειγμα αποτελεί η οργάνωση της ελληνικής εθνικής παρέλασης για τον εορτασμό των 200 χρόνων της εθνικής παλιγγενεσίας. Μεταξύ άλλων, την παρακολούθησαν ο Σεβασμιώτατος Αρχιεπίσκοπος Καναδά κ.κ. Σωτήριος και ο Πρωθυπουργός του Καναδά Justin Trudeau.

Το καλοκαίρι του 2020, η συγκεκριμένη κοινότητα, σε συνεργασία με άλλους φορείς, προσέφεραν σημαντική οικονομική και υλική βοήθεια στους πυρόπληκτους και στους πλημμυρόπληκτους.

γ) Οι σύλλογοι ως μέσω πολιτιστικής παρουσίας των ελληνικών στον Γαλλόφωνο Καναδά.

Οι σύλλογοι, όπως το Κέντρο Απόδημου Ελληνισμού *International Centre* στην πολιτεία του Quebec, άρχισαν να διαφέρουν με το πέρασμα των χρόνων. Πέρασαν από τις συμφωνίες που γίνονταν μόνο δίνοντας τα χέρια, σε οργανωμένες διοικήσεις. Οι διοικούντες, των συλλόγων του μεσοπολέμου, ήταν πλέον ισχυροί επιχειρηματίες. Τα εγγεγραμμένα μέλη αυξήθηκαν. Τα ταμεία έγιναν ισχυρά. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να διαφοροποιηθεί και ο τρόπος οργάνωσης παντός είδους εκδηλώσεων, π.χ. οι οικογενειακές συνεστιάσεις και εκδηλώσεις άρχισαν να γίνονται σε πολυτελή χώρους, εστιατόρια, ξενοδοχεία κ.α. Οι σύλλογοι, πλέον είχαν την ευχέρεια να στέλνουν εκπροσώπους στα χωριά καταγωγής των μεταναστών, ώστε να «ελέγχουν» τις ανάγκες του χωριού και να στέλνεται αντίστοιχα βοήθεια. Ο υπερβάλλον ζήλος και η περίοπτη σπατάλη στην «ευλαβική κατανάλωση» (Βέμπλεν:127) ανάμεσα στις χορηγίες των συλλόγων στα χωριά, αλλά και στα εμβάσματα από πλούσιους μετανάστες, προκειμένου να προβάλουν τον εαυτό τους και τα πλούτη τους, φαίνεται από το παρακάτω γεγονός. Την δεκαετία του '70, εστάλη ένας μεγάλος αριθμός (δεν διευκρινίζεται πόσα) από πανάκριβα κοινοτικά ρολόγια στη Δημητσάνα Αρκαδίας από διάφορους συλλόγους του Καναδά, τα οποία όμως έμειναν στην αποθήκη ώσπου αχρηστεύτηκαν, διότι δεν υπήρχαν κατάλληλα ωρολογοστάσια για να τοποθετηθούν

και να λειτουργήσουν. Με αφορμή αυτό το γεγονός, ο τότε νομάρχης της Αρκαδίας, πρότεινε στο υπουργείο εσωτερικών τη χειραγώγηση των μεταναστευτικών συλλόγων προκειμένου να εξυπηρετούνται οι πραγματικές ανάγκες των κοινοτήτων (Τουργέλη:247) και όχι οι πλασματικές.

Ο Παγκόσμιος Παναρκαδικός σύλλογος-συμβούλιο, είναι επίσης ένας διεθνής μη κερδοσκοπικός σύλλογος, ο οποίος ιδρύθηκε στην Τρίπολη το 1988. Συγκροτείται από «Παναρκαδικές ομοσπονδίες» με μέλη, σε Αμερική Αυστραλία, Ελλάδα και Καναδά. Η συγκέντρωση και η συνδιοργάνωση, εκδηλώσεων, με σκοπό την συνένωση των ατόμων της διασποράς, ενός χωριού, αλλά και το φιλανθρωπικό έργο που αποσκοπούν να προσφέρουν πολλές φορές, αποτελεί το απόσπασμα από την συνέντευξη της Π.Μ (παράτημα 5).

δ) Οι οργανώσεις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ως μέσω πολιτιστικής παρουσίας των ελληνικών στον Γαλλόφωνο Καναδά.

Τα θέματα που απασχολούσαν και απασχολούν, τους φορείς-θεματοφύλακες της πολιτιστικής κληρονομιάς, διαχρονικά ήταν η συνένωση των μελών με σκοπό τη διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας, η εκπαίδευση για την διατήρηση της γλώσσας αλλά και η προστασία των μελών της από κάθε είδους διακρίσεων, ρατσισμού και φανατισμού. Στο πλαίσιο αυτό, δημιουργήθηκε το 1922 η ΑΧΕΠΑ (American Hellenic Educational and Progressive Association). Πρόκειται για μια ομογενειακή οργάνωση που δραστηριοποιείται σε όλο τον κόσμο, με περισσότερα από 4.000 μέλη, με σκοπό να βοηθά και να προάγει τα ελληνικά θέματα. Μέλος της αποτέλεσε το 1931 και ο Franklin D. Roosevelt, ο πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών.

Η ΑΧΕΠΑ, δραστηριοποιείται σε θέματα κοινωνικού χαρακτήρα, με δωρεές που αφορούν την ίδρυση κοινωφελών ιδρυμάτων, τόσο στην χώρα προέλευσης όσο και στην χώρα εγκατάστασης, π.χ. ίδρυση του νοσοκομείου ΑΧΕΠΑ στη Θεσσαλονίκη, υποστήριξη για ιατρικές έρευνες ανά τον κόσμο, βοήθεια για την εύρεση εργασίας στον χώρο υποδοχής, υποτροφίες για σπουδές (προπτυχιακές, μεταπτυχιακές, διδακτορικές) κα.. Επίσης, παράδειγμα προσφοράς αποτελεί η δωρεά της ΑΧΕΠΑ, στις 22-06-2015, όπου συγκέντρωσε 38.000 δολάρια για την υποστήριξη των τεχνικών αναγκών όλων τα παραρτημάτων του σχολείου του Κεμπέκ στην οποία περιλαμβάνονται διαδραστικοί προγραμματισμένοι πίνακες και ηλεκτρονικοί υπολογιστές.

ε) Οι πολιτιστικοί και κοινωνικοί σύλλογοι ως μέσω πολιτιστικής παρουσίας των ελληνικών στον Γαλλόφωνο Καναδά.

Οι Κοινωνικοί σύλλογοι, όπως ο Ελληνικός Φιλανθρωπικός Σύλλογος Κυριών Μόντρεαλ Hellenic Ladies Benevolent Society, καθώς και οι πολιτιστικοί σύλλογοι, όπως ο Εργατικός Σύλλογος Ελλήνων του Κεμπέκ Association Des Travailleurs Grecs Du Quebec, αποτελούν επίσης θεματοφύλακες πολιτιστικής κληρονομιάς. Ιστορικά ο ως άνω μη κερδοσκοπικός σύλλογος, συστάθηκε το 1971, με σκοπό να βοηθήσει και να ενημερώσει τα μέλη της παροικίας του Κεμπέκ σε ότι αφορά τα εργατικά, τα κοινωνικά, δικαιώματα τους, το δικαίωμα στέγασης, υγείας, περίθαλψης, να λύσει τυχόν προβλήματα γλωσσικών εμποδίων, στη συνεργασία των Ελλήνων μεταναστών με κοινωνικές υπηρεσίες, την υποστήριξη ηλικιωμένων κ.α. Ο σύλλογος μέσα από διάφορες εκδηλώσεις, φωτό. 12 ανακοίνωση «Λαϊκό Πανηγύρι Του Εργατικού Συλλόγου», θεατρικά δρώμενα κ.α. συσπειρώνει τους Έλληνες με σκοπό την διασκέδαση αλλά και την διατήρηση της παράδοσης.

**ΛΑΪΚΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΟΥ
ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ**

**ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΣΑΒΒΑΤΟ
24 & 25 ΙΟΥΝΗ**
Από τις 12 το μεσημέρι μέχρι το βραδάκι

Ο Εργατικός Σύλλογος καλεί τον Ελληνισμό του Μόντρεαλ στο καθιερωμένο λαϊκό πανηγύρι γιορτασμού της Εθνικής Γιορτής του Κεμπέκ.

Σας περιμένουμε στα Παρκαβενέϊκα, στήνουμε τραπεζάκια, μπροστά από το κτίριο του Συλλόγου μας (5359 Ave du Parc) με πεντανόστιμα σουβλάκια, παγωμένη μπύρα, κρασί και μουσική από την Ελλάδα, το Κεμπέκ κι' όλο τον κόσμο.

Φωτό. 12 ανακοίνωση συλλόγου με θέμα: «Λαϊκό Πανηγύρι Του Εργατικού Συλλόγου»

Το Θεατρικό Εργαστήρι Theatriko Ergastiri στο Κεμπέκ, το οποίο υποστηρίζεται από διάφορους συλλόγους, μεταφέρει τον συναισθηματικό κόσμο, την ιστορία και τον πολιτισμό της Ελλάδας και συμβάλει και αυτό σε μεγάλο βαθμό τόσο στην διάδοση του ελληνικού πολιτισμού όσο και στην προβολή της κουλτούρας και της γλώσσας. Όπως αναφέρει ο Μουδατσάκις, στα Πρακτικά του Συμποσίου 22-23 Ιουλίου 2006 *«Το Θέατρο είναι μια σύμμετρη ανταπόκριση στην κοινωνική πραγματικότητα που συχνά απαντά με αντιφάσεις και αδιέξοδα»*, Μουδατσάκις (Πρακτικά Συμποσίου):9.

Η σημαντικότητα των κοινωνικών εκδηλώσεων που οργανώνονταν κυρίως κατά τις δεκαετίες '50-'60 από τις εκκλησίες, τις κοινότητες και τους συλλόγους των μεταναστών και ο διαχωρισμός τρόπου διασκέδασης ανάμεσα σε άντρες, γυναίκες, οικογένειες και ελεύθερους μετανάστες από το 1955 και μετά, αποτυπώνεται στις κάτωθι συνεντεύξεις μεταναστών.

Η συνέντευξη του Perdikaris Panagiotis, που αντλήσαμε από το εικονικό μουσείο, καθρεπτίζει, το πως μεταδιδόταν η πολιτιστική παράδοση τα ήθη και τα έθιμα, μέσα από τα γλέντια, τους χορούς και τις εκδηλώσεις που διοργάνωναν οι ελληνικές οικογένειες, μεταξύ τους, είτε μέσω των εκκλησιών, είτε μέσω των κοινοτήτων. Χαρακτηριστικά, ο κύριος Περδικάρης, μετανάστης από την Αρκαδία στο Μόντρεαλ, αναφέρει, για τα πρώτα χρόνια μετανάστευσης 1950-1960, τους τρόπους διασκέδασης (φωτό. 13) μεταξύ των ελληνικών οικογενειών: *« {...} Μετά έφερα τα αδέρφια μου, ήμασταν στον δικό μας κύκλο, {...} έπαιρνα την οικογένειά μου, πήγαινα στον αδερφό μου ή στον κουνιάδο μου. Απρόσκλητοι μαζευόμασταν, κάναμε συγκεντρώσεις, εκτός από την εκκλησία κάναμε, πολλά γλέντια και στα σπίτια. Προσπαθούσαμε τα παιδιά να μιλούν ελληνικά και μιλούσαμε μαζί τους στο Ελληνικά»*.

Φωτό. 13. Ελληνικά Χριστούγεννα στο Μόντρεαλ (1962) Christmas celebration

Η συνέντευξη του Δ.Μ., κατοίκου Τορόντο, παράτημα 6) που αντλήσαμε επίσης από το εικονικό μουσείο, καθρεπτίζει, τον τρόπο που διασκέδαζαν και πως περνούσαν τον ελεύθερο χρόνο τους, συνήθως Έλληνες άνδρες, που δεν είχαν αποκτήσει ακόμη οικογένεια.

στ) Η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα από το τραγούδι και την διασκέδαση.

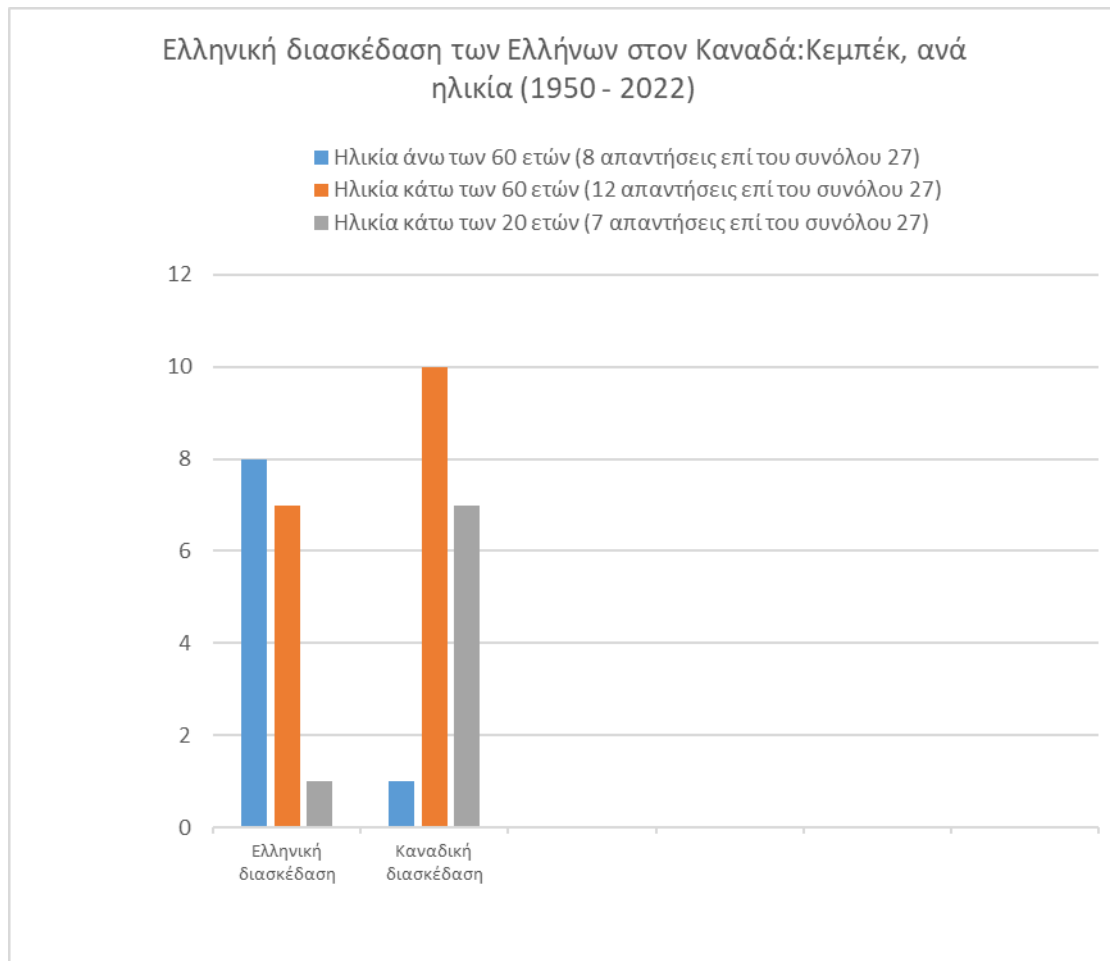
Η πολιτιστική κληρονομιά, διαχρονικά, περνά και μέσα από το τραγούδι. Τα παραδοσιακά τραγούδια, περιέχουν στοιχεία της εκάστοτε ιστορικής στιγμής και εικόνας. Τα «μοτίβα» της μετανάστευσης περιγράφονται στα τραγούδια που αναφέρονται στο μακρινό ταξίδι, στον πόνο των γονιών (και σε κάποιες περιπτώσεις της συζύγου) που έμενε πίσω στο χωριό.

Το 1951, ηχογραφήθηκε το τραγούδι του Μ. Βαμβακάρη «Αρρώστησα στα ξένα μακριά σου» ο Μάρκος, στην περίπτωση αυτή συνδυάζει, τρία κορυφαία θέματα: την ξενιτιά με την αρρώστια και το θάνατο. «Ο ξενιτεμός ζητάει παρηγοριά και συμπόνια, γιατί φοβάται το θάνατο στην ξενιτιά» (Χ. Καρδαράς 2015:50). Το συγκεκριμένο

τραγούδι, καθρεπτίζει τα συναισθήματα των μεταναστών, έτσι βλέπουμε στους πρώτους μετανάστες η ξενιτιά να είναι συνώνυμη με την μοναξιά. «*Η μοναξιά που επιφυλάσσει η ξενιτιά, τονίζεται με τη χρήση της λέξης «μαγκούφα» στο τραγούδι του Γ. Καμβύση, με τίτλο «Ξενιτιά Μαγκούφα» (Χ. Καρδαράς 2015:59).*

Στο δεύτερο κύμα, η ξενιτιά, είναι πιο ήπια και με λιγότερη μοναξιά, μιας και όπως είδαμε παραπάνω, υπάρχει έντονο ελληνικό στοιχείο, αλλά και ελληνική κουλτούρα σε κατά τόπους πόλεις. Όπως βλέπουμε και στη συνέντευξη της Ε. Μ (παράρτημα 7) διασκεδάζει πολύ συχνά σε ελληνικά «μπουζουξίδικα» και πηγαίνει πολύ τακτικά σε ελληνικές συναυλίες που οργανώνονται στο Κεμπέκ. Ακούει σύγχρονα ελληνικά τραγούδια και μουσική. Δεν λείπουν οι περιπτώσεις όμως, όπου Έλληνες δεύτερης γενιάς, δεν γνωρίζουν καθόλου ελληνική μουσική και ελληνική παράδοση, όπως αναφέρεται στην αφήγηση της Μαρίνας Wilson Βλαχοπούλου, από το εικονικό μουσείο, «*Μπορεί να ήταν «η φωνή της Ελλάδας», αλλά δεν ήξερε τίποτα για την ελληνική μουσική. Η Μαρίνα Wilson Βλαχοπούλου θυμάται τότε που ήταν 21 χρονών, και δούλεψε σε έναν ραδιοφωνικό σταθμό, με ακούσματα των Pink Floyd και των Led Zeppelin, τη γνωριμία της με την ελληνική μουσική από τις παραγγελιές τραγουδιών που της ζητούσαν οι ακροατές».*

Στο Γράφημα 6 παρατηρούμε, ότι το 100% των Ελλήνων του Κεμπέκ άνω των 60 ετών (1^η γενιά), διασκεδάζει ελληνικά, σε Έλληνες κάτω των 60 ετών (2^η γενιά) το ποσοστό αυτό κυμαίνεται σε 58,33% και σε Έλληνες κάτω των 20 ετών (3^η γενιά) σε 14,29%. Αντίθετα, μόλις το 12,50 των Ελλήνων του Κεμπέκ άνω των 60 ετών (1^η γενιά), διασκεδάζει Καναδικά, το 83,33% των Ελλήνων κάτω των 60 ετών (2^η γενιά) και το 100% των Ελλήνων κάτω των 20 ετών (3^η γενιά).

Γράφημα 6. Ελληνική διασκέδαση των Ελλήνων στον Καναδά, (Απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο του παραρτήματος 1, Αύγουστος 2022), προέκυψε από 27 απαντήσεις εκ των οποίων οι 8 απαντήσεις είναι από άτομα άνω των 60 ετών, οι 12 απαντήσεις είναι από άτομα κάτω των 60 ετών και οι 7 απαντήσεις είναι από άτομα κάτω των 20 ετών.

ζ) Η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα από τα μουσεία.

Τα μουσεία, αποτελούν επίσης αναφορά στην πολιτιστική κληρονομιά και «φωτίζουν» στιγμές της μετανάστευσης διαχρονικά. Όπως αναφέρει ο John Cotton Dana «τα μουσεία δεν θα πρέπει να αναζητούν τι μπορεί να κάνει μια κοινότητα για αυτά, αλλά τι μπορούν αυτά να κάνουν για την κοινότητα» (Pes:49). Λόγου χάρι, το ψηφιακό μουσείο «Immigration and Language in Canada. Greeks and Greek-Canadians», του Καναδά, εστιάζει στην πρώτη γενιά μεταναστών '45-75, «κοιτώντας» τις επόμενες γενιές στοχεύει στη σύνδεση των εκεί Ελλήνων με τους Έλληνες στον ελλαδικό χώρο.

Με δεδομένο ότι το μουσείο αποτελεί ένα χώρο με κυρίαρχη αποστολή τη «μεταμόρφωση» των πραγμάτων (Desvallées:24), συνεργαζόμενο με τις κοινότητες και με τα πανεπιστημιακά ιδρύματα, όπως προαναφέραμε, συλλέγει υλικό όπως φωτογραφίες, συνεντεύξεις, ενδύματα χρηστικά εργαλεία κ.α. και τα εκθέτει ώστε το «αληθινό πράγμα» να περιγράψει το αντικείμενο ως ισχυρή «αυθεντική παρουσία» (Desvallées:27) και να μεταφέρει την εικόνα της Ελλάδας.

Παραδείγματος χάρι, το Βασιλικό μουσείο του Οντάριο φιλοξενεί εκθέματα αρχαιολογίας, γεωλογίας, ορυκτολογίας, παλαιοντολογίας και ζωολογίας. Σε μόνιμη βάση, εκτίθενται πάνω από 7.000 εκθέματα τέχνης της Αρχαίας Ελλάδας. Μάλιστα, στο πλαίσιο της επετείου των 80 ετών φιλίας μεταξύ Καναδά και Ελλάδας αναπτύχθηκε ένας άλλος τρόπος διπλωματικής πολιτικής που σκοπό έχει την αναφορά της Ελλάδας στην επιστροφή των μαρμάρων του Παρθενώνα από το Βρετανικό Μουσείο. Στο πλαίσιο αυτό έγινε δανεισμός του αγάλματος της «Κόρης» από το ελληνικό κράτος για έκθεση στο βασιλικό μουσείο, με αντάλλαγμα το δανεισμό δύο σπάνιων αμφορέων, για έκθεση στο Μουσείο της Ακρόπολης στην Ελλάδα.

η) Η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα από την εκκλησία.

Η εκκλησία, αποτελεί ένα από τα κυριότερα «θεμέλια» συνοχής των Ελλήνων μεταναστών, παρείχε και παρέχει βοήθεια σε όλα τα επίπεδα της ζωής των μεταναστών ανά τον κόσμο, *«η ορθοδοξία, ως σύνολο ιδεών και οργανωτικός ιστός, έπαιξε σημαντικό ρόλο και μάλιστα ήταν και είναι στο επίκεντρο της ζωής και των κινητοποιήσεων του απόδημου ελληνισμού»* (Καζάκος:107)

Η εκκλησία, προσφέρει βοήθεια στην εκπαίδευση, (φωτό. 15) (περισσότερο στις πρώτες γενιές και λιγότερο σήμερα), προσφέρει βοήθεια στην διάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς, συμμετέχει και επεμβαίνει στην κοινωνική ζωή και πολλές φορές και στην πολιτική ζωή.

Στον Καναδά, λειτουργούν και σήμερα αρκετές Ιερές Μονές, όπως η γυναικεία Μονή της «Παρηγορήτισσας» (ανάμεσα στην Οτάβα και το Μόντρεαλ) και η Μονή του «Πατροκοσμά» στο Τορόντο και αποτελούν τόσο πνευματικούς φορείς όσο και πολιτιστικούς φορείς στον σύγχρονο Καναδά.

Φωτο.15 Student years photo from the school, Montreal, 1950

θ) Η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα από τα σύγχρονα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τα Μ.Μ.Ε.

Η προβολή του ελληνικού πολιτισμού, μέσα από το Μ.Μ.Ε, είτε με τη μορφή ντοκιμαντέρ, είτε με την προβολή ελληνικών σειρών και ταινιών, η έκδοση εφημερίδων (φωτό.14) , περιοδικών, είτε στα ελληνικά είτε στα αγγλικά, αποτελούν επίσης φορείς επικοινωνίας και διάδοσης πολιτισμού με την Ελλάδα.

Φωτό. 14 Απόκομμα εφημερίδας που αποστέλλεται στο Κεμπέκ από το σύλλογο «Αιμιωντών του Κεμπέκ», στους συνδρομητές.

Σήμερα μέσω των νέων τεχνολογιών και του διαδικτύου οι αποστάσεις εκμηδενίζονται, με αποτέλεσμα, τη δημιουργία νέων δεσμών των διασπορικών κοινοτήτων με την Ελλάδα. Το Facebook, το Twitter, το Instagram κ.α. μέσα μαζικής δικτύωσης, αποτελούν πλέον διάιλους επικοινωνίας, αλλά και διάιλους, διάδοσης, της πολιτιστικής ταυτότητας και κουλτούρας της Ελλάδας.

Συμπεράσματα

Η Ξανθάκου, αναφέρει: «*Η γραμμή που ενώνει την εκπαίδευση με το περιβάλλον και το άτομο συνιστά μια συντονισμένη διαδικασία, η οποία έχει απώτερο σκοπό την ανθρώπινη ευτυχία*» (Ξανθάκου:74). Με δεδομένο την παραπάνω σύνδεση εκπαίδευσης, πολιτισμού ώστε να παραχθεί ευτυχία, έγραψα αυτή την εργασία συλλέγοντας υλικό από βιβλιογραφική έρευνα, συνεντεύξεις και πηγές, από το διαδίκτυο. Συγκεκριμένα, το υλικό μου, αποτέλεσε την κατανόηση της εξέλιξης της εκπαίδευσης και της πολιτιστικής παρουσίας των ελληνικών κοινοτήτων της Διασποράς στον Καναδά με εστίαση στο Κεμπέκ, από το 1950 έως σήμερα.

Στο πρώτο μέρος, ερευνήθηκε, η διαδρομή, τα στάδια και οι παράγοντες που συνέβαλαν στην εκπαίδευση, της ελληνικής γλώσσας, στον Γαλλόφωνο Καναδά (1950-σήμερα).

Αρχικά (1950) η εκπαίδευση των μεταναστών στον Καναδά ήταν υποτυπώδες, γινόταν από εθελοντές δασκάλους (πολλές φορές ούτε καν δάσκαλοι, αλλά απλοί πολίτες που γνώριζαν γραφή και ανάγνωση). Η διδασκαλία τότε είχε σκοπό να διδάξει την αγγλική γλώσσα στους μετανάστες, ώστε να μπορούν να συνεννοηθούν, στον εργασιακό χώρο αλλά και γενικότερα στην πολυπολιτισμική κοινωνία την οποία καλούταν να ζήσουν. Αρχικά η διδασκαλία δεν αφορούσε καν την ελληνική γλώσσα, αυτή την γνώριζαν ήδη οι μετανάστες της πρώτης γενιάς, έστω και αν δεν την είχαν διδαχτεί. Αργότερα (μετά το τέλος της δεκαετίας του '70), δεύτερη γενιά μεταναστών, παρατηρείται η εκπαίδευση να αφορά τόσο την αγγλική γλώσσα (ως κύρια γλώσσα ομιλίας) όσο και την εκμάθηση και διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας,(η αγγλική διδασκόταν και ομιλούταν ήδη) με σκοπό τη διατήρησή της. Η διδασκαλία και η εκπαίδευση, της δεύτερης γενιάς μεταναστών και έπειτα πέρασε σε οργανωμένα σχολεία, με καταρτισμένο προσωπικό. Τα σχολεία πλέον, χρηματοδοτούνται είτε από το κράτος του Καναδά, είτε της Ελλάδας, είτε από διάφορους χορηγούς, αν πρόκειται για δημόσια σχολεία. Αν πρόκειται για ιδιωτικά χρηματοδοτούνται από τα δίδακτρα των μαθητών και από διάφορους χορηγούς.

Διαχρονικά ο ελληνισμός της διασποράς και δη ο μορφωμένος ελληνισμός, αποτέλεσε ένα χρήσιμο «εργαλείο» ως πρεσβευτής της Ελλάδας σε θέματα πολιτικής, παραδείγματος χάρη, η διεκδίκηση των διεθνών δικαίων, η βελτίωση της ελληνικής οικονομίας (εμβάσματα, επενδύσεις) η διάδοση της ελληνικής κουλτούρας, του πολιτισμού και της γλώσσας ως εργαλείο στην προσέλκυση τουρισμού. Τέλος

αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας. Όπως παρατηρήσαμε παραπάνω, οι Έλληνες δεν αποβάλλουν εύκολα την ελληνικότητά τους ως εκ τούτου βλέπουμε να παλιννοστούν με σκοπό την επένδυση σε βιομηχανίες και επιχειρήσεις σύμφωνα με τα πρότυπα που πήραν από το χώρο υποδοχής τους. Στη σημερινή εποχή, άνθρωποι μορφωμένοι, που έχουν μεταναστεύσει λόγω της οικονομικής κρίσης, «Brain Drain», επιστρέφουν για να δημιουργήσουν δικές τους τεχνολογικές και ψηφιακές κυρίως επιχειρήσεις.

Στο δεύτερο μέρος ερευνήθηκε, η διαδρομή, τα στάδια και οι παράγοντες που συνέβαλαν στην πολιτιστική παρουσία των ελληνικών κοινοτήτων της Διασποράς από το 1950 έως σήμερα στον Γαλλόφωνο Καναδά. Αξιοσημείωτο είναι ότι σε όλες σχεδόν τις γενιές παρατηρείται οι Έλληνες και των πρώτων γενιών και των δεύτερων και τρίτων, να αρνούνται να κόψουν τους δεσμούς με την πατρίδα. Διαχρονικά δημιουργούν, δεσμούς με την Ελλάδα, είτε μέσω των ελληνικών σχολείων, είτε μέσω οργανωμένων συλλόγων και κοινοτήτων, είτε μέσω ηλεκτρονικών σελίδων, με σκοπό πάντα τη διατήρηση της ελληνικότητας και την επαφή με τη μητρόπολη χώρα.

Βιβλιογραφία

- Desvallées A. (επιμ.) & Δήμητρα Κονδυλάκη (Μεταφρ.), 2014, *Βασικές Έννοιες της Μουσειολογίας*, μτφρ. Δ. Κονδυλάκη, Ελληνικό Τμήμα, ICOM.
- Huntington, μετφ. Σήλια Ριζοθανάση, 2017, *Η Σύγκρουση των πολιτισμών και ο ανασχηματισμός της παγκόσμιας τάξης*, Αθήνα εκδ. Πατάκη.
- Kymlicka W., 1995, *Multicultural citizenship, a liberal theory of minority rights*, New York, Oxford University Press.
- Pes J., 2008, *Introduction: community projects*. Museum Practice.
- Βείκου Μ. & Λαλαγιάννη Β., 2015, *Μετανάστευση Κοινωνικές και Πολιτισμικές Εκφάνσεις Θεωρητικά σχήματα, εννοιολογικοί προσδιορισμοί και ορολογία*, Αθήνα: ΣΕΑΒ
- Βέμπλεν Θ., 1982, *Η θεωρία της αργόσχολης τάξης*, Αθήνα, Κάλβος.
- Βεντούρα Λ., 1994, *Μετανάστευση και έθνος. Μετασχηματισμοί στις συλλογικότητες και τις κοινωνικές θέσεις*, Αθήνα, ΕΜΝΕ-ΜΝΗΜΩΝ.
- Δαμανάκης Μ., 2007, *Ταυτότητες και Εκπαίδευση στη Διασπορά*, Αθήνα, Gutenberg.
- Καζάκος Π., 1994, *Απόδημος Ελληνισμός και εθνικά θέματα, Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*.
- Καρδαράς Χ., 2015, *Ιστορία & Ρεμπέτικο*, Αθήνα, Παπαζήσης.
- Κόντης Α., & Φακιολάς Ρ., 2002, *Ελληνισμός της Διασποράς*, (συλλογικός τόμος Α), Πάτρα, ΕΑΠ.
- Κωνσταντινίδης Σ., 2002, *Οι Έλληνες του Καναδά, στο Ελληνισμός της Διασποράς*, τόμος Γ, Κεφάλαιο 2, Πάτρα, ΕΑΠ.
- Κωνσταντινίδης Σ., 2004, *Ελληνόγλωσση εκπαίδευση στον Καναδά: Η παρουσία των Ελλήνων στον Καναδά*, Ρέθυμνο, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.
- Λαμπριανίδης Λ., 2011, *Επενδύοντας στη φυγή, η διαρροή επιστημόνων από την Ελλάδα την εποχή της παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική.
- Μουδατσάκης Τ., 2007, (Πρακτικά Συμποσίου 22-23 Ιουλίου 2006): *Παιδεία Ομογενών Ελληνόγλωσση Εκπαίδευση στη Διασπορά Θέατρο, Διασπορά και Εκπαίδευση*, ΡΕΘΥΜΝΟ Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.

- Μπαμπούνης Χ., & Τουλιάτος Σ., 2017, *Μεθοδολογία και Ερμηνεία της Ιστορίας*, Αθήνα, Παπαζήσης.
- Ξανθάκου Γ. 2011, *Δημιουργικότητα και Καινοτομία στο Σχολείο και την Κοινωνία*, Ζεφύρι Αθήνα, Διάδραση.
- Πυργιωτάκης Ι. 2011, *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική Επιστήμη*, Αθήνα, Πεδίο.
- Σπαθάρη-Μπεγλίτη Ε., 2002, *Οικισμοί, χωριά, πόλεις: μορφές κοινωνικής οργάνωσης- ο συνεκτικός ρόλος της κοινότητας*, στο Αικατερινίδης Γ., Αλεξιάκης Ε., Μ.Ε. Γιατράκου, Γ. Θανόπουλος, Ε. Σπαθάρη-Μπεγλίτη, Δ. Τζάκης (επιμ.), *Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος στην Ελλάδα II: Οι Νεότεροι Χρόνοι*. Τόμος Α΄. Πάτρα, ΕΑΠ.
- Τουργέλη Γ., 2020, *Μπρούκληδες, Έλληνες μετανάστες στην Αμερική και μετασχηματισμοί στις κοινότητες καταγωγής 1890–1940*, Αθήνα, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.

Αρθρογραφία στο Διαδίκτυο

- <https://www.socdem.org/el/%CF%84%CE%BF%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%BF-%CE%BC%CE%B1%CF%83/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%BF/> (ανάκτηση 16-06-22)
- <https://www.snf.org/el/grafeio-typou/lista-neon/2019/06/mia-eikoniki-ksenagisi-sto-eikoniko-mouseio-ellinikis-metanasteysis-ston-kanada,-sto-panepistimio-mcgill/> (ανάκτηση 05-07-22)
- www.doryforos-europa.blogspot.com (ανάκτηση 24-06-22)
- <https://www.snf.org/el/grafeio-typou/lista-neon/2019/06/mia-eikoniki-ksenagisi-sto-eikoniko-mouseio-ellinikis-metanasteysis-ston-kanada,-sto-panepistimio-mcgill/> (ανάκτηση 12-08-22)
- <https://virtual.immigrec.com/en#/r6/room-6-map> (ανάκτηση 20-07-22)
- <https://www.ergatikos-montreal.ca/%ce%bb%ce%b1%cf%8a%ce%ba%ce%bf-%cf%80%ce%b1%ce%bd%ce%b7%ce%b3%cf%85%cf%81%ce%b9-%cf%84%ce%bf%cf%85-%ce%b5%cf%81%ce%b3%ce%b1%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%bf%cf%85-%cf%83%cf%85%ce%bb%ce%bb%ce%bf%ce%b3%ce%bf/> (ανάκτηση 14-07-22)
- <https://www.greeknewsagenda.gr/topics/business-r-d/7116-rebooting-greek#:~:text=%22Rebooting%20the%20Greek%20language%22%20is,technology%2C%20including%20augmented%20reality%2C%20a> (ανάκτηση 08-07-22)
- <https://www.snf.org/el/grafeio-typou/lista-neon/2019/06/mia-eikoniki-ksenagisi-sto-eikoniko-mouseio-ellinikis-metanasteysis-ston-kanada,-sto-panepistimio-mcgill/> (ανάκτηση 02-08-22)
- <https://www.socdem.org/el/%CF%84%CE%BF-%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%BF-%CE%BC%CE%B1%CF%83/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%BF/>. (ανάκτηση 07-08-22)
- <https://www.sfu.ca/> (ανάκτηση 20-07-22)

- <https://www.mcgill.ca/history/undergraduate/moderngreek> (ανάκτηση 20-07-22)
- <https://www.greeknewsagenda.gr/topics/business-r-d/7116-rebooting-greek#:~:text=%22Rebooting%20the%20Greek%20language%22%20is,technology%2C%20including%20augmented%20reality%2C%20a> (ανάκτηση 16-08-22)
- <https://www.socdem.org/el/%CE%B7-%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%BD%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CE%B4%CF%89%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-ahepa/> (ανάκτηση 09-07-22)
- <https://clioturbata.com/%CE%B1%CF%80%CF%8C%CF%88%CE%B5%CE%B9%CF%82/colonial-france-in-america/> (ανάκτηση 04-08-2022)
- <https://clioturbata.com/%CE%B1%CF%80%CF%8C%CF%88%CE%B5%CE%B9%CF%82/colonial-france-in-america/> (ανακτήθηκε 20-07-2022).

Υλικό από Διαλέξεις – Συνέδρια

- Συνέδριο με θέμα «Σύγχρονες και διαχρονικές όψεις της Ελληνικής διασποράς» 26-28 Μαΐου διάλεξη κυρίου Αραβοσιτά Θ. (27-05-22 ώρα Ελλάδας 10:50-11:00) *«η ελληνική στον Καναδά διδάσκεται κυρίως σε τμήματα ελληνικής γλώσσας, συμπληρωματικής εκπαίδευσης, συχνά από προσοντούχους ή εθελοντές όχι επαγγελματίες εκπαιδευτικούς»*
- Παρουσίαση «Οι Έλληνες του Καναδά», Της Μέλπης Αρβανίτη στο www.doryforos-europa.blogspot.com ανακτήθηκε 05/08/2022
- Αναστάσιος Μ. οι Έλληνες στη διασπορά, ΑΝΤΙΠΟΔΕΣ Αναστάσιος Μ. Τάμης <https://www.hellenicparliament.gr/onlinepublishing/apd/254-300.pdf>, σελ. 261, ανακτήθηκε 05/08/2022

Παραρτήματα

Παράρτημα 1. Ερωτηματολόγιο

Όνομα:

Επίθετο:

e-mail:

Η έρευνα αυτή θα αναρτηθεί ανώνυμα και αποτελείται από 17 ερωτήσεις.

Οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν με στόχο να καταγραφούν στοιχεία που αφορούν την εξέλιξη της εκπαίδευσης και της πολιτιστικής παρουσίας των ελληνικών κοινοτήτων της Διασποράς από το 1950 έως σήμερα στον Καναδά, με εστίαση στο Κεμπέκ. Η συγγραφέας της διπλωματικής, εγγυάται ότι δεν θα διαρρεύσει κανένα προσωπικό στοιχείο σας. Σε περίπτωση που χρησιμοποιηθεί κάποιος κλειδάριθμος ΔΕΝ ΘΑ ΑΠΟΘΗΚΕΥΤΕΙ για κανέναν λόγο μαζί με τις απαντήσεις σας, θα χρησιμοποιηθεί μόνο για να φανεί εάν συμπληρώσατε ή όχι το ερωτηματολόγιο και σε καμία περίπτωση δεν θα γίνει αντιστοίχιση κλειδάριθμων ταυτοποίησης με τις απαντήσεις σας.

1. Ηλικία μεταξύ:

20-30

30-40

40-50

50- και άνω

2. Φύλλο

Ανδρας

Γυναίκα

Άλλο

3. Είστε έγγαμος/η ή σε σχέση συντροφικότητας; Ναι Όχι

4. Τι εθνικότητας είναι ο/η σύζυγος/ σύντροφος;

5. Πήγατε σε δύο (2) σχολεία; Αν ναι, σε ποια;

Ελληνικό

Αγγλικό

Γαλλικό

Κανένα από τα παραπάνω

Διευκρινίστε σε ποιο σχολείο

6. Ποιο από τα παρακάτω νομίζετε ότι σας βοήθησε στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας:

Το εντατικό διάβασμα

Η ομιλία στο σπίτι της ελληνικής γλώσσας

Οι ελληνικές κοινότητες και η ποικίλη βοήθειά τους

Οι ελληνικές ενορίες και η ποικίλη βοήθειά τους

Η συναναστροφή με Έλληνες

Τίποτα από τα παραπάνω

Όλα τα παραπάνω

Άλλο

7. Διασκεδάζετε σε ελληνικά κέντρα διασκέδασης; Ναι Όχι

8. Πηγαίνετε σε συναυλίες Ελλήνων τραγουδιστών; Ναι Όχι

9. Παρακολουθείται ελληνικές πολιτιστικές εκδηλώσεις; Ναι Όχι

10. Συμμετέχετε σε εθνικές ελληνικές παρελάσεις; Ναι Όχι

11. Πότε εγκατασταθήκατε στον Καναδά.....

12. Ποια γλώσσα μιλάτε στο σπίτι.....

13. Ποια γλώσσα μιλούν τα παιδιά σας.....

14. Βλέπετε ελληνική τηλεόραση; Ναι Όχι

15. Είστε μέλος σε ελληνικούς συλλόγους; Ναι Όχι

16. Πως θα χαρακτηρίζατε τον εαυτό σας: Έλληνα , Καναδό ,
Ελληνοκαναδό , Καναδό ελληνικής καταγωγής

17. Ποια η συχνότητα επισκέψεών σας στην Ελλάδα;

Μία φορά το χρόνο

Πέραν των δύο χρόνων

Πέραν των πέντε χρόνων

Πέραν των δέκα χρόνων

Ποτέ

Άλλο

Ευχαριστούμε πολύ για την πολύτιμη συνεργασία σας!

Ενδεικτικές απαντήσεις τριών γενεών στο ερωτηματολόγιο

Απάντηση 1^{ης} γενιάς μετανάστριας

Όνομα: Παναγιώτα
Επίθετο: ~~.....~~
e-mail: steenék@sympatico.ca

Η έρευνα αυτή θα αναρτηθεί ανώνυμα και αποτελείται από 17 ερωτήσεις.

Οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν με στόχο να καταγραφούν στοιχεία που αφορούν την εξέλιξη της εκπαίδευσης και της πολιτιστικής παρουσίας των ελληνικών κοινοτήτων της Διασποράς από το 1950 έως σήμερα στον Καναδά, με εστίαση στο Κεμπέκ. Η συγγραφέας της διπλωματικής, εγγυάται ότι δεν θα διαρρεύσει κανένα προσωπικό στοιχείο σας. Σε περίπτωση που χρησιμοποιηθεί κάποιος κλειδάριθμος ΔΕΝ ΘΑ ΑΠΟΘΗΚΕΥΤΕΙ για κανέναν λόγο μαζί με τις απαντήσεις σας, θα χρησιμοποιηθεί μόνο για να φανεί εάν συμπληρώσατε ή όχι το ερωτηματολόγιο και σε καμία περίπτωση δεν θα γίνει αντιστοίχιση κλειδάριθμων ταυτοποίησης με τις απαντήσεις σας.

1. Ηλικία μεταξύ:

20-30

30-40

40-50

50- και άνω

2. Φύλλο

Ανδρας

Γυναίκα

Άλλο

3. Είστε έγγαμος/η ή σε σχέση συντροφικότητας; (Ναι/Όχι)

4. Τι εθνικότητας είναι ο/η σύζυγος/ σύντροφος;

..... Έλληνας

5. Πήγατε σε δύο (2) σχολεία; Αν ναι, σε ποια;

Ελληνικό

Αγγλικό

Γαλλικό

Κανένα από τα παραπάνω

Διευκρινίστε σε ποιο σχολείο

.....

.....
6. Ποιο από τα παρακάτω νομίζετε ότι σας βοήθησε στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας:

- Το εντατικό διάβασμα
Η ομιλία στο σπίτι της ελληνικής γλώσσας
Οι ελληνικές κοινότητες και η ποικίλη βοήθειά τους
Οι ελληνικές ενορίες και η ποικίλη βοήθειά τους
Η συναναστροφή με Έλληνες
Τίποτα από τα παραπάνω
Όλα τα παραπάνω
Άλλο

7. Διασκεδάσετε σε ελληνικά κέντρα διασκέυσης;
Ναι Όχι

8. Πηγαίνετε σε συναυλίες Ελλήνων τραγουδιστών;
Ναι Όχι

9. Παρακολουθείται ελληνικές πολιτιστικές εκδηλώσεις;
Ναι Όχι

10. Συμμετέχετε σε εθνικές ελληνικές παρελάσεις;
Ναι Όχι

11. Πότε εγκατασταθήκατε στον Καναδά..... 1963

12. Ποια γλώσσα μιλάτε στο σπίτι..... Ελληνικά

13. Ποια γλώσσα μιλούν τα παιδιά σας..... Ελληνικά, Αγγλικά, Γαλλικά

14. Βλέπετε ελληνική τηλεόραση; Ναι Όχι

15. Είστε μέλος σε ελληνικούς σολλόγους; Ναι Όχι

16. Πως θα χαρακτηρίζατε τον εαυτό σας: Έλληνα, Καναδό , Ελληνοκαναδό, Καναδό ελληνικής καταγωγής

17. Ποια η συχνότητα επισκέψεών σας στην Ελλάδα;

Μία φορά το χρόνο

Πέραν των δύο χρόνων

Πέραν των πέντε χρόνων

Πέραν των δέκα χρόνων

Ποτέ

Άλλο

**Ευχαριστούμε πολύ για την πολύτιμη
συνεργασία σας!**

Απάντηση 2^{ης} γενιάς μετανάστριας

Όνομα: Ελένη Μπιτσάνη
Επίθετο: Μπιτσάνη
e-mail: Steevek@sympatico.ca

Η έρευνα αυτή θα αναρτηθεί ανώνυμα και αποτελείται από 17 ερωτήσεις.

Οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν με στόχο να καταγραφούν στοιχεία που αφορούν την εξέλιξη της εκπαίδευσης και της πολιτιστικής παρουσίας των ελληνικών κοινοτήτων της Διασποράς από το 1950 έως σήμερα στον Καναδά, με εστίαση στο Κεμπέκ. Η συγγραφέας της διπλωματικής, εγγυάται ότι δεν θα διαρρεύσει κανένα προσωπικό στοιχείο σας. Σε περίπτωση που χρησιμοποιηθεί κάποιος κλειδάριθμος ΔΕΝ ΘΑ ΑΠΟΘΗΚΕΥΤΕΙ για κανέναν λόγο μαζί με τις απαντήσεις σας, θα χρησιμοποιηθεί μόνο για να φανεί εάν συμπληρώσατε ή όχι το ερωτηματολόγιο και σε καμία περίπτωση δεν θα γίνει αντιστοίχιση κλειδάριθμων ταυτοποίησης με τις απαντήσεις σας.

1. Ηλικία μεταξύ:

- 20-30
30-40
40-50
50- και άνω

2. Φύλλο

- Ανδρας
Γυναίκα
Άλλο

3. Είστε έγγαμος/η ή σε σχέση συντροφικότητας; Ναι
 Όχι

4. Τι εθνικότητας είναι ο/η σύζυγος/ σύντροφος;

..... Ελληνας

5. Πήγατε σε δύο (2) σχολεία; Αν ναι, σε ποια;

- Ελληνικό
Αγγλικό
Γαλλικό όλα

Κανένα από τα παραπάνω
Διευκρινίστε σε ποιο σχολείο
.....

6. Ποιο από τα παρακάτω νομίζετε ότι σας βοήθησε στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας:

- Το εντατικό διάβασμα
Η ομιλία στο σπίτι της ελληνικής γλώσσας
Οι ελληνικές κοινότητες και η ποικίλη βοήθειά τους
Οι ελληνικές ενορίες και η ποικίλη βοήθειά τους
Η συναναστροφή με Έλληνες
Τίποτα από τα παραπάνω
Όλα τα παραπάνω
Άλλο

7. Διασκεδάσετε σε ελληνικά κέντρα διασκέδασης;
 Ναι Όχι

8. Πηγαίνετε σε συναυλίες Ελλήνων τραγουδιστών;
 Ναι Όχι

9. Παρακολουθείται ελληνικές πολιτιστικές εκδηλώσεις;
 Ναι Όχι

10. Συμμετέχετε σε εθνικές ελληνικές παρελάσεις;
 Ναι Όχι

11. Πότε εγκατασταθήκατε στον Καναδά... Γ. Γενί. ημεν. ... σπ. ν. ... Καναδά. Οι γονείς μου γεννήθηκαν στην Ελλάδα

12. Ποια γλώσσα μιλάτε στο σπίτι... Ελληνικά, ... Αγγλικά και γαλλικά

13. Ποια γλώσσα μιλούν τα παιδιά σας... Ελληνικά, ... Αγγλικά και γαλλικά

14. Βλέπετε ελληνική τηλεόραση; Ναι Όχι

15. Είστε μέλος σε ελληνικούς συλλόγους; Ναι Όχι

16. Πως θα χαρακτηρίζατε τον εαυτό σας: Έλληνα Καναδό Ελληνοκαναδό Καναδό ελληνικής καταγωγής

17. Ποια η συχνότητα επισκέψεών σας στην Ελλάδα;

Μία φορά το χρόνο

Πέραν των δύο χρόνων

Πέραν των πέντε χρόνων

Πέραν των δέκα χρόνων

Ποτέ

Άλλο

**Ευχαριστούμε πολύ για την πολύτιμη
συνεργασία σας!**

Απάντηση 3^{ης} γενιάς μετανάστη

Όνομα: Αλέξανδρος
Επίθετο: ~~Μητσούλης Κωνσταντίνος~~
e-mail: Alexandros1bka@gmail.com

Η έρευνα αυτή θα αναρτηθεί ανώνυμα και αποτελείται από 17 ερωτήσεις.

Οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν με στόχο να καταγραφούν στοιχεία που αφορούν την εξέλιξη της εκπαίδευσης και της πολιτιστικής παρουσίας των ελληνικών κοινοτήτων της Διασποράς από το 1950 έως σήμερα στον Καναδά, με εστίαση στο Κεμπέκ. Η συγγραφέας της διπλωματικής, εγγυάται ότι δεν θα διαρρεύσει κανένα προσωπικό στοιχείο σας. Σε περίπτωση που χρησιμοποιηθεί κάποιος κλειδάριθμος ΔΕΝ ΘΑ ΑΠΟΘΗΚΕΥΤΕΙ για κανέναν λόγο μαζί με τις απαντήσεις σας, θα χρησιμοποιηθεί μόνο για να φανεί εάν συμπληρώσατε ή όχι το ερωτηματολόγιο και σε καμία περίπτωση δεν θα γίνει αντιστοίχιση κλειδάριθμων ταυτοποίησης με τις απαντήσεις σας.

1. Ηλικία μεταξύ:

- 20-30 (16)
30-40
40-50
50- και άνω

2. Φύλλο

- Ανδρας
Γυναίκα
Άλλο

3. Είστε έγγαμος/η ή σε σχέση συντροφικότητας; Ναι

Όχι

4. Τι εθνικότητας είναι ο/η σύζυγος/ σύντροφος;

.....~~X~~.....~~X~~.....~~X~~.....

5. Πήγατε σε δύο (2) σχολεία; Αν ναι, σε ποια;

- Ελληνικό
Αγγλικό
Γαλλικό
Κανένα από τα παραπάνω
Διευκρινίστε σε ποιο σχολείο
.....

6. Ποιο από τα παρακάτω νομίζετε ότι σας βοήθησε στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας:

Το εντατικό διάβασμα

Η ομιλία στο σπίτι της ελληνικής γλώσσας

Οι ελληνικές κοινότητες και η ποικιλία βοήθειά τους

Οι ελληνικές ενορίες και η ποικιλία βοήθειά τους

Η συναναστροφή με Έλληνες

Τίποτα από τα παραπάνω

Όλα τα παραπάνω

Άλλο

7. Διασκεδάσετε σε ελληνικά κέντρα διασκέυασης;

Ναι

Όχι

8. Πηγαίνετε σε συναυλίες Ελλήνων τραγουδιστών;

Ναι

Όχι

9. Παρακολουθείται ελληνικές πολιτιστικές εκδηλώσεις;

Ναι

Όχι

10. Συμμετέχετε σε εθνικές ελληνικές παρεκασεις;

Ναι

Όχι

11. Πότε εγκατασταθήκατε στον Καναδά..... Γεννημένος στο Καναδά.....

12. Ποια γλώσσα μιλάτε στο σπίτι... Ελληνικά, Αγγλικά, Γαλλικά.....

13. Ποια γλώσσα μιλούν τα παιδιά σας..... Χ, Χ.....

14. Βλέπετε ελληνική τηλεόραση; Ναι Όχι

15. Είστε μέλος σε ελληνικούς σπλλόγους; Ναι Όχι

16. Πως θα χαρακτηρίζατε τον εαυτό σας: Έλληνα Καναδό Ελληνοκαναδό, Καναδό ελληνικής καταγωγής

17. Ποια η συχνότητα επισκέψεών σας στην Ελλάδα;

Μία φορά το χρόνο

Πέραν των δύο χρόνων

Πέραν των πέντε χρόνων

Πέραν των δέκα χρόνων

Ποτέ

Άλλο Θα πάω το 2023.....

**Ευχαριστούμε πολύ για την πολύτιμη
συνεργασία σας!**

Παράρτημα 2. Συνέντευξη Ε.Μ.

«Όταν ήρθανε οι γονείς μου το 1956, έπρεπε να μάθουνε αγγλικά και πήγανε για λίγους μήνες στο απογευματινό σχολείο της εκκλησίας «Σωκράτης». Εγώ και τα αδέρφια μου μπήγαμε σε αγγλική σχολή και είχαμε μάθημα στα γαλλικά. Ήταν ο νόμος επειδή μέναμε στο Κεμπέκ, κάθε Σάββατο εγώ και αδέρφια πηγαίναμε στο ελληνικό σχολείο για να μάθουμε ελληνικά και να μάθουμε τον ελληνικό μας πολιτισμό. Ήταν σημαντικό για εμάς και για τους γονείς μου. Πάμε σε ελληνικές εκκλησίες. Τα 2 μου παιδιά πήγαν στο ιδιωτικό ελληνικό δημοτικό σχολείο το «Σωκράτης» όπου έμαθαν 3 γλώσσες, γαλλικά, ελληνικά και αγγλικά, μιλούν 3 γλώσσες όπως εγώ». Τώρα τα 2 μου παιδιά πηγαίνουν σε Άγγλο-γαλλικό γυμνάσιο και τους μιλάμε ελληνικά στο σπίτι. Όταν ήμουν νεότερη πήγαινα σε ελληνικές παρελάσεις και μάθαινα και ελληνικό χορό. Όταν τα 2 μου παιδιά πήγαν στο δημοτικό «Σωκράτης», έμαθαν πολλά για την ελληνική ιστορία και τον ελληνικό μας πολιτισμό. Συμμετείχαν και συμμετέχουν σε όλες τις ελληνικές παρελάσεις, τις ελληνικές γιορτές, και μαθαίνουν να χορεύουν ελληνικά, μέσω του σχολείου, με το ελληνικό πρόγραμμα σπουδών».

Παράρτημα 3 Συνέντευξη κ. Γιώργου Κούφαλη

« {...} δεν υπήρχε αγγλικό σχολείο στη γειτονιά μας, αλλά πέντε βήματα από το σπίτι μας ήταν ένα γαλλικό. Συνεννοηθήκαμε με τη γυναίκα μου να πάμε το κοριτσάκι μας στο γαλλικό σχολείο, για δύο-τρία χρόνια και μετά, όταν θα μεγαλώσει, να την στείλουμε στο αγγλικό {...} γυρνάω από τη δουλειά το βράδυ, πηγαίνω σπίτι και την ρωτάω, "το έγραψες το παιδί"; Μου απάντησε ότι «δεν την δέχτηκαν γιατί δεν είμαστε καθολικοί». Μη μπορώντας να το καταλάβω αυτό, την επόμενη μέρα το πρωί πηγαίνω στο σχολείο, μου λένε «Ο νόμος 68 μας απαγορεύει να δεχόμαστε μη Καθολικά παιδιά», (νόμος του Κεμπέκ), «Αν θέλεις» λένε, «Εσύ μπορείς να αλλάξεις το θρήσκευμα του παιδιού, να το κάνεις καθολικό και εμείς θα το εγγράψουμε αμέσως», λέω «Ευχαριστώ πολύ, είμαι υπόχρεος». Σηκώθηκα και έφυγα, από εκεί {...} μετά προσπάθησα να μάθω γαλλικά με μια άλλη μέθοδο, σιγά σιγά. Θα το πιστέψεις ότι

εξαιτίας αυτών των δύο περιστατικών, το μυαλό μου αρνήθηκε να δεχτεί να μάθει γαλλικά;».

Παράρτημα 4 Συνέντευξη κας Π. Μ.

«Εγώ στον Καναδά, πήγα 18 χρονών παιδί, δούλεψα από την πρώτη μέρα που πήγα ως υπηρέτρια {...}. Με είχε πάρει η «κυρά μου» και εμένα από τον κοιτώνα του κέντρου μεταναστών St-Paul-l'Ermitte, το σημερινό Repantigny. Καταλαβαίνεις... Ζωή δεν υπήρχε {...}. Μια μέρα, στις 20 Ιουλίου ήταν αν δεν κάνω λάθος, αφού σχόλασε η εκκλησία (τότε είχα παντρευτεί) είχα πάει με τον άντρα μου, δεν είχα πάει για να με διαλέξουν οι ...κυράδες.... πήγαμε στην Αδελφότητα (Παναρκαδική Αδελφότητα Καναδά Panarcadian Brotherhood Of Canada) και είπαμε με τους άλλους Έλληνες της κοινότητας του Μόντρεαλ (τότε μέναμε εκεί μετά πήγαμε στο Κεμπέκ) να μαζευτούμε -σε μια ταβέρνα ενός Έλληνα από την Ήπειρο- και να κάνουμε πανηγύρι την παραμονή 25-07της Αγίας Παρασκευής, να νιώσουμε ότι ζούμε και πάλι, όπως τότε στο χωριό. Τι να θυμηθώ από αυτή τη μέρα; Έζησα και πάλι, χορεύαμε όλοι ξεφαντώσαμε, νιώσαμε ότι είμαστε στο χωριό μας ότι ζούσαμε και πάλι».

Παράρτημα 5 Συνέντευξη κας Π. Μ.

«Ήταν λίγες μέρες πριν της Αγίας Παρασκευής (αρχές Ιουλίου 1996), χτύπησε το τηλέφωνο ήταν ο Κ.Α. από το σύλλογο. Μας είπε ότι η κόρη του Σ.Α. πάσχει από καρδιά και θα χρειαστεί επέμβαση. Τα χρήματα όμως που απαιτούνταν ήταν πολλά. Πρότεινε, να πάμε στο χωριό μας (Ελατος) στην Ελλάδα και να οργανώσουμε ένα πανηγύρι όπως παλιά, στην Αγία Παρασκευή και την άλλη μέρα στον Άγιο Παντελεήμονα, τριήμερο γλέντι, να μαζέψουμε τα χρήματα να τα δώσουμε στο παιδί. Έτσι και έγινε! Που βρέθηκε εκείνος ο κόσμος; Από όλες τις μεριές του κόσμου; Στήσαμε γλέντι κάτω από την καρδιά. Η βρύση που τρέχει σχεδόν στα θεμέλια της Αγίας Παρασκευής, αποτέλεσε το «ψυγείο μας» εκεί βάλαμε στην μεγάλη πέτρινη «γούρνα της» ποτά, αναψυκτικά, φρούτα, ότι μπορείς να φανταστείς... Χορεύαμε τρεις

μέρες, κοιμηθήκαμε όλοι στον ξενώνα, στρωματσάδα όλοι όπως παλιά (το παλαιό σχολείο το έχει κάνει ο σύλλογος ξενώνες). Τι να θυμηθώ....Να μην στα πολυλογώ όχι μόνο μαζέψαμε τα χρήματα για το παιδί, περίσσεψαν κιόλας και με αυτά πέρασαν τον πρώτο καιρό που βγήκε το παιδί από το νοσοκομείο. Τώρα έχει και οικογένεια και την καμαρώνουμε όλοι που έγινε το θαύμα και ζει!»

Παράρτημα 6 Συνέντευξη κ. Δ.Μ.

«{...} Κοίτα, αφού τελειώναμε, από το εστιατόριο όπου δουλεύαμε το βράδυ, πηγαίναμε κάπου να πιούμε ένα ποτό, συναντιόμασταν με τους φίλους μας. Τότε οι Έλληνες εδώ πέρα, κυρίως στο Danforth, είχαν τα κλαμπ, είχαν τις Εσπερίδες, στα κλάμπ που συχνάζαμε, γνωριστήκαμε και με άλλους φίλους εκεί ... Χορεύαμε, πηγαίναμε για χορό κάθε βράδυ.{...} Δ.Μ.: Ξέρεις, όταν τελειώναμε τη δουλειά το βράδυ, (τότε δεν υπήρχαν κινητά τηλέφωνα), ένας σερβιτόρος έπαιρνε τηλέφωνο στη δουλειά, σου άφηνε ένα μήνυμα που σου έλεγε «Όταν τελειώσετε» «Ελάτε να με συναντήσετε είτε στο Ντάνφορθ, είτε στο Γιόρκβιλ, είτε...» και έτσι μαζευόμαστε!

Παράρτημα 7 Συνέντευξη κ. Ε.Μ.

«{...} Εγώ πάω συνήθως σε ελληνικά μαγαζιά (μπουζούκια) κυρίως γιατί ξέρω όλους τους Ελληνικούς χορούς τους διδάχτηκα στο σχολείο μου αλλά και από τους γονείς μου. Μου αρέσει πολύ το Καλαματιανό και το συρτάκι, αν και στο δεύτερο μπερδεύομαι λίγο. Νομίζω ότι είμαι η μοναδική που δεν έχω παραλείψει καμία συναυλία Έλληνα καλλιτέχνη. Από μικρή με πήγαιναν οι γονείς μου, αλλά και κατόπιν στα φοιτητικά μου χρόνια πήγαινα με τις παρέες μου, ακόμη και ένας φίλος μου Ινδός ερχόταν γιατί του άρεσαν πάρα πολύ τα ελληνικά τραγούδια {...}.